

विरुवा गाउँपालिकाको गाउँ सभाको १५ औं अधिवेशनमा
अध्यक्ष श्री सूर्य बहादुर कुँवरद्वारा प्रस्तुत भएको
आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को
नीति तथा कार्यक्रम

विरुवा गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
स्याङ्जा, गण्डकी प्रदेश
२०८१ साल असार ०७

वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

विरुवा गाउँपालिकाको गाउँसभाको १५ औं अधिवेशनमामिति: २०८१।०३।०७ गते गाउँपालिकाका अध्यक्ष श्री सूर्य बहादुर कुँवरज्यूले प्रस्तुत गर्नु भएको आ.व. २०८१।८२ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

आदरणीय सभा उपाध्यक्षज्यू,

सभाका सदस्यज्यूहरू,

यस गरीमामय सभामा विरुवा गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८१।८२को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम पेश गर्न पाउँदा मैले आफुलाई गौरवान्वित महशुस गरेको छु। वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमाका क्रममा गाउँपालिकालाई विभिन्न सुझाव दिनु हुने सम्पूर्ण आमा, बुवा, दाजुभाई तथा दिदी बहिनीहरू लगायत विरुवाबासी सबैमा हार्दिक आभार सहित हामी सबैको तर्फबाट धन्यवाद व्यक्त गर्दछु। यस अवसरमा नेपालको प्रजातान्त्रिक आन्दोलन, राजनीतिक अग्रगमन र लोकतन्त्रको सवलीकरण संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र स्थापनाका लागि भएको ऐतिहासिक जनआन्दोलन सशस्त्र संघर्ष एवं सामाजिक परिवर्तनका क्रममा सहादत प्राप्त गर्नुहुने सम्पूर्ण ज्ञात अज्ञात शहीदहरू प्रति यस घडीमा भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्न चहान्छु। साथै बेपत्ता र घाईते नागरिक प्रति सम्मान व्यक्त गर्दछु। नेपालको युगान्तकारी परिवर्तनका लागि भएको लोकतान्त्रिक आन्दोलनमा नेतृत्वदायी योगदान पुर्याउनु भएका नेपाल कम्युनिष्ट पार्टीका संस्थापक नेता स्व. क.पुष्पलाल श्रेष्ठ, जननेता स्व. मदन भण्डारी, लोकप्रिय प्रधानमन्त्री मनमोहन अधिकारी, जननायक स्व. वि.पि. कोईराला, लौहपुरुष स्व.गणेशमान सिंह तथा संघीयता प्राप्तका लागि विभिन्न आन्दोलनमा विरुवा गाउँपालिका लगायत देशभरबाट आफ्नो जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने सम्पूर्ण शहीदहरूप्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु।

समृद्ध विरुवा, सुखी विरुवाबासी बनाउने हाम्रो संकल्प, समस्त विरुवा वासीको समृद्धिको चाहाना र हामीले निर्वाचनका क्रममा हाम्रा मतदाताहरू प्रति अभिव्यक्त गरेका प्रतिबद्धताहरू पुरा गर्ने दिशामा हामीले आगामी आ. व. २०८१।८२ को नीति तथा कार्यक्रमलाई अभिमुख गरेका छौं। यसका लागि दीगो विकासको राष्ट्रिय लक्ष्यहरूको स्थानीयकरण गर्दै गुणस्तरीय पूर्वाधार निर्माण सहित स्थानीय स्रोतको पहिचान र परिचालन गरी समावेशी, जलवायु उत्थानशील तथा दीगो स्थानीय आर्थिक विकास मार्फत समृद्ध गाउँपालिका र सुखी जनताको लक्ष्य हासिल गर्न सार्वजनिक, निजीक्षेत्र र समुदायको साझेदारी विकास गरीनेछ।

गाउँपालिकालाई उत्कृष्ट गन्तव्यको रूपमा स्थापित गर्ने, स्वच्छ, सफा र सुन्दर गाउँपालिकाको पहिचान कायम राख्ने र योजनावद्ध विकासलाई यस नीति तथा कार्यक्रमले प्रमुख प्राथमिकताको रूपमा लिएको छ।

विश्व अर्थतन्त्रमा आएको संकुचनको प्रभावको कारणले नेपालको अर्थतन्त्र समेत संकुचनमा परेको छ। यसबाट संघीय सरकारको राजश्व परिचालनमा प्रभाव पर्न गई स्थानीय तहले पाउनु पर्ने वित्तीय हस्तान्तरणमा नकारात्मक असर पुगेको छ।

नेपालले जनसांख्यिक लाभ लिदै अल्पविकसित मुलुकबाट विकासशील मुलुकको श्रेणीमा उक्लिनै लाग्दा हरेक दिन २ देखि ३ हजार युवाहरू रोजगारीको खोजीमा नेपाल छोडेर विदेशिनु पर्ने अवस्थाले हामी सबैलाई गम्भीर बनाएको छ। आन्तरिक र बाह्य बसाईसराइका कारण नेपालका गाउँघरहरू सुनसान वस्तीका रूपमा रूपान्तरित हुन पुगेका छन्। खेतीयोग्य जमिनहरू बाँझो हुन पुगेका छन्। यस सन्दर्भमा युवालाई देशभित्रै रोजगारीको अवसर सिर्जना गर्ने र गाउँघरको बसाईलाई आकर्षक बनाउने चुनौती हामी सबैको साझा मुद्दा हुन पुगेको छ।

यस विशिष्ट परिस्थितिमा हामीले हाम्रो अर्थतन्त्रलाई पुनर्उत्थानशील क्रियाकलाप मार्फत अगाडी बढाउदै तिब्र र दीगो आर्थिक विकास गरी समृद्ध विरुवा सुखी विरुवाबासीको मुल लक्ष्य हासील गर्नु परेको छ। यसका लागि विरुवा गाउँपालिका स्थानीय आर्थिक विकासका कार्यक्रमलाई विशेष जोड दिनु पर्ने अवस्था सृजना भएको छ।

सेवा प्रवाहलाई थप प्रभावकारी बनाई जनमानसमा सुशासनको अनुभूति गराउन विरुवा गाउँपालिकाको क्षमता विकास गर्न समेत अपरिहार्य छ। यसका लागि विद्युतीय सुशासन प्रणालीलाई प्रयोग गरी सेवा प्रवाहलाई अझ व्यापक, सरल र प्रभावकारी बनाउनु पर्ने अवस्था देखिन्छ।

विकास तथा समृद्धिको लक्ष्य प्राप्तिका अवसर तथा चुनौती

विद्यमान अवसरहरू:

हाम्रा लागि देहाय बमोजिमका अवसरहरू रहेका छन्:

- १ संविधानतः अधिकार सम्पन्न स्थानीय सरकार स्थापना भै २२ वटा एकल अधिकार सहित विविध साझा अधिकार किटान हुनु।
- २ आफ्ना अधिकार क्षेत्रका विषयमा ऐन, कानून निर्माण र योजना तर्जुमाको अभ्यास हुनु।
- ३ विकास निर्माणका विविध विषयमा नीति कार्यक्रम तथा बजेट सञ्चालन गर्ने अधिकार प्रष्ट हुनु।
- ४ गाउँपालिका भित्र भौगोलिक तथा सांस्कृतिक विविधता रहनु।
- ५ सबै वडामा सडक पूर्वाधारको पहुँच हुनु।

- ६ सडक निर्माणमा भएको लगानी संगै गाउँपालिका भित्र उत्पादित कृषिजन्य उत्पादनलाई बजार सम्मको पहुँच स्थापित हुनु ।
- ७ घरहरूको निर्माणमा भवनसंहिता पालना हुने क्रम बढ्नु तथा नक्सापास गर्न नागरिकको आकर्षण बढ्नु ।

विद्यमान चुनौतीहरू:

हाम्रा सामु देहाय बमोजिमका चुनौतीहरू रहेका छन्:

- १ रोजगारउन्मुख सीपमूलक शिक्षाको विकास गर्नु ।
- २ कृषकलाई बजारको सूचना समयमै उपलब्ध गराउनु ।
- ३ गुणस्तरीय बीउबिजन/मलखाद समयमै उपलब्ध गराउनु ।
- ४ युवा जनशक्तिलाई कृषि व्यवसाय प्रति आकर्षित गर्नु ।
- ५ व्यवसायिक कृषकको संख्या वृद्धि गर्नु ।
- ६ वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका सीप युक्त युवाको सीप तथा पूँजीलाई उद्यम विकासमा उपयोग गर्नु ।
- ७ निर्माण भएको पूर्वाधारको मर्मत संभार पद्धतिको विकास गर्नु ।
- ८ सडक लगायतका पूर्वाधारको उपयोग योजना , डिजाइन तथा ड्रइङ बिना गरीने सडक तथा अन्य पूर्वाधारका संरचना निर्माणको कार्यलाई रोक्नु ।
- ९ भिरालो ठाउँ, बाढी पहिरो तथा डुबान लगायतका प्रकोपको उच्च जोखिम भएका बस्तीमा भवन निर्माण कार्यलाई रोक्नु ।
- १० अव्यवस्थित बस्ती विस्तारको क्रम रोक्नु तथा व्यवस्थित बस्ति विकास गर्नु ।
- ११ वैज्ञानिक, जलवायु उत्थानशिल तथा व्यवहारीक एवम् उपयुक्त भूउपयोग योजना तर्जुमा गरी लागू गर्नु ।
- १२ सञ्चार सेवा प्रदायक संस्थाहरू बाट प्रभावकारी सेवा प्राप्ति र व्यवस्थित गर्नु ।
- १३ प्राकृतिक स्रोत तथा नदीजन्य पदार्थ (ढुंगा गिट्टी ,बालुवा) को मापदण्ड अवलम्बन नगरी अत्यधिक दोहन रोक्नु ।
- १४ विभिन्न कालखण्डमा गाउँपालिकामा निर्माण भएका पूर्वाधारका संरचना (पूँजीगत सम्पति) को लगत तयार गर्नु, मुल्यांकन गर्नु तथा सेवा प्रभावमा प्रभावकारी उपयोग सम्बन्धी योजना (Asset Management Plan) तयार गरी कार्यान्वयन गर्नु ।

नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमाका आधारहरू

नेपालको संविधानमा स्थानीय शासन सम्बन्धमा भएको नीतिगत व्यवस्था, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को स्थानीय तहले आवधिक, वार्षिक तथा रणनीतिक योजनाहरू बनाई लागु गर्दै जानुपर्ने प्रावधान, राष्ट्रिय योजना आयोगले जारी गरेको स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७८, सोही

आवधिक योजनाको मूलभूत पक्षहरू अनुसार विभिन्न चरणको सहभागितामूलक प्रक्रियाबाट यस गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८१।८२को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम तयार गरीएको छ । सोही आवधिक योजना, दीगो विकास लक्ष्य २०३० को मार्गचित्र, गाउँपालिकाले कार्यान्वयनमा ल्याएका कानुनी प्रावधानहरू समेतलाई ध्यानमा राखी यो नीति तथा कार्यक्रम तयार पारिएको छ । साथै विरुवा गाउँपालिकाको प्रथम आवधिक योजना (२०८०/८१-२०८४/८५) समेतको आधारमा विरुवा गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम तयार गरीएको छ । गुणस्तरीय पूर्वाधार विकास निर्माणको कार्यमा गाउँपालिका भित्रका आम उपभोक्ताहरू, सर्वसाधारण जनता, उद्योगी व्यवसायीहरू, सामाजिक संघसंस्थाहरू तथा विकास साझेदारहरूको निरन्तर सहयोग रहदै आएको छ । विकास र सुशासनको लागि जनप्रतिनिधिहरूले स्पष्ट दृष्टिकोण र मार्गदर्शन सहित अगुवाई गर्ने, प्रशासनिक संयन्त्रले त्यसलाई प्राविधिक तथा कानुनी ढाँचा भित्र आवद्ध गर्ने गराउने, र आम नागरिकहरूले साथ, सुझाव र रचनात्मक सहयोग मार्फत विकास र सुशासन कायम हुने अपेक्षा सहित जनसहभागीता एवं जनपरिचालनको क्षेत्रमा विरुवा गाउँपालिकाले कायम गरेको इतिहासलाई अक्षुण्ण राख्दै शासकीय प्रबन्धमा जवाफदेहीता, पारदर्शिता, गुणस्तरीयता एवं स्वच्छतायुक्त जनसहभागीता सुनिश्चित गरीनेछ ।

गाउँपालिकाको संगठन तथा व्यवस्थापन सर्भेक्षण (O & M) लाई अद्यावधिक रूपमा अध्ययन गरी छरितो एवं चुस्त संगठन संरचना मार्फत प्रशासनिक तथा चालु खर्चलाई मितव्ययी बनाइनेछ । यसबाट सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी तथा विकेन्द्रित तुल्याउदै पूँजीगत खर्च बढाउने नीति लिइएको छ । संघ तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त अनुदान एवं वित्तीय हस्तान्तरणको उच्चतम र प्रभावकारी परिचालन एवं उपयोग गर्दै वित्तीय आत्मनिर्भरता कायम गर्न प्रयत्न गरीनेछ ।

यस गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रमा समृद्ध, समावेशी, स्वच्छ, सुरक्षित, स्वावलम्बी र सुशासित समुदाय निर्माण गर्ने उद्देश्य लिएको छ । जनताको मौलिक अधिकार र प्रतिनिधित्व सुनिश्चित गर्नका लागि सहभागिताका माध्यमबाट पारदर्शिता र जवाफदेहीतालाई जोड दिइने छ ।

चालु आ.व.को हालसम्मका प्रमुख उपलब्धीहरूको संक्षिप्त विवरण

भौतिक पूर्वाधार विकास (सडक, खानेपानी, सिंचाइ)

सडक यातायात:

यस गाउँपालिकामा हाल सम्म १७ कि.मी. पक्कि सडक, ६६ कि.मी. ग्राभेल सडक, ५४ कि.मी. धुले वा कच्ची सडक रहेको छ । गाउँपालिकाका सबै वडामा सडकको पहुँच पुगेको छ। गाउँपालिकाले विभिन्न बस्ती र पर्यटकीय क्षेत्रहरूमा समेत सर्वयाम गाडी चल्ने सडक पूर्वाधार विस्तार गरेको छ । गाउँपालिकाबाट अन्य गाउँपालिका तथा प्रमुख राजमार्ग सम्मको सडक पहुँचलाई सुदृढ बनाइएको छ ।

सिंचाइ:

गाउँपालिकाका विभिन्न वडामा गरी कूल ५०० हे. मा सिंचाइ सुविधा प्राप्त हुने अवस्था सृजना भएको छ । जलवायु परिवर्तनको प्रभावका कारण डिजाईन अनुसार पानी प्राप्त हुने कुरामा चुनौती थपिएको छ ।

सामाजिक विकास (शिक्षा, स्वास्थ्य, लक्षित समूह)

विरुवा गाउँपालिकामा १० शैयाको अस्पताल निर्माण प्रक्रियामा रहेको छ। कार्यालयबाट प्रवाह हुने सार्वजनिक सेवा लगायत शिक्षा, स्वास्थ्य, बैकिङ कारोबार आदिमा सूचना प्रविधिको प्रयोग भएको छ ।

विकासका विभिन्न क्षेत्रमा महिला तथा युवाहरूको संलग्नता बढेको छ । युवाहरूको खेलकुदमा संलग्नता बढाउनका लागि खेलमैदानहरू निर्माण भएका छन् ।

आर्थिक विकास (कृषि, उद्योग, पर्यटन, सहकारी, रोजगार)

हाल सम्म विरुवा गाउँपालिकामा १३ किमि कृषि सडक निर्माण भएको छ । १ वटा कृषि उपज संकलन केन्द्र निर्माण भै सञ्चालन हुने क्रममा रहेको छ । कृषि सहकारी संस्थालाई व्यावसायिक कृषि तथा पशुपालनका क्षेत्रमा लगानी गर्न उत्प्रेरित गरीएको छ । गाउँपालिका भित्र रहेका पर्यटकीय स्थलहरूको संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्ने कामलाई व्यवस्थित रूपमा कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ । रोजगारी सृजना गर्न गाउँपालिका भित्र रहेको श्रम शक्तिको लगत तयार गरी विभिन्न सीपमूलक तालिम सञ्चालन गरीएको छ । प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम मार्फत सूचीकृत बेरोजगारहरूलाई १०० दिनको न्यूनतम रोजगारी सुनिश्चित गरीएको । औपचारिक संरचना बाहिर रहेका अनौपचारिक क्षेत्रका कामदार तथा श्रमिकलाई सामाजिक सुरक्षा कोषमा आवद्ध गरी सामाजिक सुरक्षा प्रदान र श्रमिकको हकहित संरक्षण गर्ने नीति लिईनेछ ।

वन, वातावरण, जलवायु परिवर्तन तथा विपद् व्यवस्थापन

वन, वनस्पति, वन्यजन्तु, जैविक विविधता, जलाधार व्यवस्थापनलाई समेटने गरी यसबाट प्राप्त हुने काठ, दाउरा, जडिवुटी, हरित उद्यम र पर्यापर्यटनको विस्तार गरीएको छ । विरुवा गाउँपालिकामा रहेका सामुदायिक वनमा उपयोग र संरक्षण सहितको वैज्ञानिक वन व्यवस्थापनका अभ्यासहरू प्रारम्भ गरीएको छ । दीगो फोहर व्यवस्थापनका लागि अध्ययन गरी नयाँ प्रविधिमा आधारित भै केही निरन्तर र असल अभ्यासको थालनी भएको छ ।

सुशासन तथा संस्थागत विकास

विरुवा गाउँपालिकाले हालसम्म ३४ वटा ऐन, ५ वटा नियमावली, ४० वटा कार्यविधि, २ वटा मापदण्ड र ४ वटा निर्देशिकाहरू तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको छ । गाउँपालिकाले संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण गरी सो अनुसारको संगठन संरचना, जनशक्ति र कार्यविवरण तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको छ । गाउँपालिका अध्यक्ष र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत तथा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत र मातहतका कर्मचारीहरू विच कार्यसम्पादन सम्झौता गरी कर्मचारीको कार्यसम्पादनलाई नतिजामुखी र मापनयोग्य बनाई सोको आधारमा पुरस्कार / सजायको व्यवस्था गर्ने र सेवा प्रवाहमा प्रभावकारीता, गुणस्तरीयता र विश्वसनियता कायम गरी सुशासन पर्वद्वन गर्ने तर्फ अग्रसर भएको छ । यस गाउँपालिका चालु आ.व. को स्थानीय तह संस्थागत क्षमता स्वमूल्याङ्कन (LISA) मा ७१.२५ र स्थानिय तहको वित्तिय सुशासन जोखिम मुल्याङ्कन (FRA) मा ७०.५ र कार्यसम्पादन सूचक मुल्याङ्कनमा ६१.४ अंक प्राप्त गरेको छ ।

उपाध्यक्ष महोदय,

अब म आ. व. २०८१।८२ को विभिन्न विषयगत एवं क्षेत्रगत नीति तथा कार्यक्रमहरू प्रस्तुत गर्दछु ।

१. योजनाबद्ध विकास

१. आयोजनाको आवश्यकता, महत्व र त्यसबाट प्राप्त हुने उपलब्धिको आधारमा योजनाहरूको प्राथमिकता निर्धारण गरी सोको आधारमा बजेट व्यवस्था र कार्यान्वयनको नीति लिईनेछ । आवधिक योजना तथा विषय क्षेत्रगत योजना निर्माण गरी योजनाबद्ध, मापनयोग्य र सूचकमा आधारित विकासको नीति लिईनेछ । गत वर्ष निर्माण भएको विरुवा गाउँपालिकाको प्रथम पञ्चवर्षीय आवधिक योजना (२०८०/०८१-२०८४/०८५) को आधारमा आयोजनाको छनौट, बजेट विनियोजन र कार्यान्वयन गर्ने नीति लिईनेछ । साथै सोको लागि यसै आ.व. मा निर्माण भएको मध्यमकालीन खर्च संरचनालाई समेत आधार लिईनेछ ।

२. आर्थिक विकास

१. स्थानीय आर्थिक विकासलाई योजनाबद्ध रूपमा कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ । यस अन्तर्गत स्थानीय प्रतिस्पर्धी वस्तु वा सेवाको सहभागितामूलक पहिचान गरी ती वस्तु वा सेवाहरूको समग्र मुल्य शृङ्खला (उत्पादन देखि बजारीकरण सम्म) मा गाउँपालिका, निजीक्षेत्र, र सहकारी (समुदाय) समेतको सहकार्यमा स्थानीय आर्थिक विकासका योजना तथा कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने नीति लिईनेछ ।
२. नव प्रवर्तन र उद्यमशीलता प्रवर्द्धन गर्न स्टार्टअप इकोसिष्टमको विकास गर्न उद्यमशाला सञ्चालन गरीनेछ । यस अन्तरगत स्थानीय आर्थिक विकास पूर्वाधार निर्माण, आर्थिक सशक्तिकरण तथा वित्तीय साक्षरता सहितको सीप विकास, उद्यमशीलता विकास तथा नव उद्यमशीलता प्रवर्द्धन र विशिष्टीकृत वस्तुको उत्पादन तथा बजारीकरण समेटिने छन ।

क. उद्योग तथा पर्यटन

१. औद्योगिक तथा व्यावसायिक विकासका लागि गाउँपालिका उद्योग वाणिज्य संघ, चेम्बर्स अफ कमर्स सँग साझेदारीको नीति लिइनेछ । औद्योगिक प्रदर्शनी स्थलको सम्भाव्यता अध्ययन गरी निर्माण कार्य अगाडि बढाउने नीति लिईनेछ ।
२. औद्योगिकग्राम पूर्वाधार निर्माण कार्य सार्वजनिक निजी साझेदारी अवधारणामा सञ्चालन गरीनेछ । उद्योग व्यवसाय दर्ता, नविकरण, स्थानान्तरण तथा नामसारी जस्ता प्रशासनिक प्रकृत्यालाई सूचना प्रविधिको प्रयोग गरी सरलीकृत र प्रभावकारी बनाउने नीति लिईनेछ ।

३. लगानीमैत्री नीति तथा औद्योगिक पूर्वाधार सुदृढीकरण गर्दै उद्योग तथा पर्यटनको विकासको नीति लिइनेछ। वैदेशिक रोजगारबाट प्राप्त रेमिटेन्सको व्यावसायिक तथा उत्पादनमुलक क्षेत्रमा लगानी गर्ने वातावरण निर्माण गर्न विशेष पहल गर्ने नीति लिइनेछ ।
४. गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका पर्यटकीय स्थलहरू जोड्न पर्यटकीय सडक संजाल कार्यान्वयन प्रारम्भ गर्ने नीति लिइनेछ । गाउँपालिका र बाहिर अन्य गाउँपालिका संग सहकार्य गरी नेपाल पर्यटन बोर्डको सहलगानीमा पर्यटकीय पूर्वाधार निर्माण गर्ने नीति लिइनेछ ।
५. विभिन्न जातजातिको परम्परागत पर्व, संस्कार र संस्कृतिहरूको प्रवर्द्धन गरीनेछ। विभिन्न जातजातिहरूको ऐतिहासिक, सांस्कृतिक, धार्मिक पहिचान अवगत गराउन पर्यटकहरूलाई होमस्टे सहित स्थानीय अर्गानिक तरकारी तथा अन्य खाद्य उत्पादनको आधारमा पाहुनाको रूपमा राख्न घर छनौट गर्ने नीति लिइनेछ ।
६. अन्तर गाउँपालिका सम्बन्ध प्रवर्द्धन गर्दै अन्य स्थानीय तहहरूका असल अभ्यासलाई अनुसरण गरी पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न थप राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय नगर/ गाउँपालिकाहरूसँग भगिनी सम्बन्ध बिस्तार गर्ने नीति लिइनेछ ।

ख. कृषि तथा पशुपंक्षी

१. उच्च मुल्यका फलफुल, तरकारी तथा अन्नबालीहरूको पहिचान गर्दै पकेट क्षेत्र विकास मार्फत कृषि क्षेत्र निर्धारण र ती क्षेत्रमा व्यावसायिक कृषि कार्यक्रम संचालन गर्ने नीति लिइनेछ ।
२. रैथाने बालीहरूको बिउ संरक्षण, खेती विस्तार र बजारीकरणको लागि विशेष प्रबन्ध मिलाइनेछ। गाउँपालिका भ्रमण गर्ने पर्यटकहरूलाई स्थानीय परिकारको ब्राण्डको रूपमा त्यस्तो खाना उपलब्ध गराउने नीति लिइनेछ ।
३. कृषि उपजको आयात प्रतिस्थापनको नीति लिई कृषि तथा पशुपालनलाई आधुनिक प्रविधिमा आधारित तुल्याउदै व्यवसायीकरण गर्ने नीति लिइनेछ । गाउँपालिका भित्रका कृषकहरूको खण्डिकृत/वर्गिकृत एवं विस्तृत तथ्याङ्क आधार निर्माण गर्ने नीति लिइनेछ ।
४. व्यावसायिक कृषि पकेट क्षेत्रमा साझेदारीमा सिंचाई, कृषि सडक, विद्युतीकरण, कृषि बजार, सित भण्डार तथा गोदाम घर जस्ता पूर्वाधारहरूको निर्माण गर्ने नीति लिइनेछ ।
५. कृषि उत्पादनको मुल्य श्रृंखलाको विकासलाई थप प्रभावकारी बनाउने क्रममा कृषि उपजको बजारीकरणका लागि कृषि बजार प्रणाली सफ्टवेयर निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने नीति लिइनेछ ।
६. ग्रामिण क्षेत्रको विकासको मेरुदण्ड कृषि नै रहेको हुँदा कृषि उत्पादन वृद्धि गर्नका लागि विशेष कार्यक्रम संचालन गरीनेछ । बिउ उत्पादन क्षेत्र घोषण गरी बिउ उत्पादन कार्य

शुरु गरीनेछ । जसका लागि प्रदेश सरकार र केन्द्र सरकारसंग सहकार्य गरीनेछ । गाउँपालिका भित्रका वडाहरूको भौगोलिक अवस्थिति, उर्वर भूमिको उपलब्धता र सिंचाईको अवस्था समेतलाई ध्यान दिँदै विभिन्न क्षेत्रमा नमूना माटो परीक्षण गरी सोही आधारमा विभिन्न बालिहरूको पकेट क्षेत्र घोषणा, पकेट क्षेत्रहरू विस्तार गर्ने नीति लिइने छ ।

७. कृषि तथा पशु व्यवसायको अनिवार्य बिमाको व्यवस्था लाई निरन्तरता दिँदै कृषक र गाउँपालिका बिच ५०/५० प्रतिशत साझेदारीमा आधारित कार्यक्रम संचालनमा ल्याईने नीतिलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
८. कृषकका उत्पादनलाई बजारीकरणमा सहयोग पुर्याउने हेतुले विरुवा-१, विरुवा बजारमा कृषि उपज संकलन केन्द्र संचालन गरिएको छ । साथै प्रत्येक वडामा १ वटा कृषि उपज संकलन केन्द्र स्थापना गर्ने नीति लिईनेछ । कृषकले उत्पादन गरेका कृषि उपजलाई बजारको सुनिश्चितता गर्न पहिला चरणमा विरुवा बजारमा गाउँपालिका स्तरीय हाट बजार सञ्चालनमा आएकोमा क्रमिक रूपमा अन्य बजारउन्मुख वडाहरूमा समेत हाटबजार सञ्चालन गर्ने नीति लिईनेछ । साना किसानहरूको आय स्तरलाई माथि उकास्नको लागि साना व्यावसायीक किसान पहिचान गरी कृषक अनुदान कार्यक्रम अगाडि बढाउने नीति लिईनेछ । उत्पादन र उत्पादकत्व बढाउनको लागि विरुवा गा.पा . भित्रका कृषकहरूलाई यान्त्रीकरणको प्रयोग, न्यूनतम मूल्यमा बिउ तथा मल वितरण जस्ता कार्यक्रमलाई अगाडी बढाई आगामी वर्षहरूमा पनि थप गर्दै लैजाने नीति लिईनेछ ।
९. वास्तविक कृषक समक्ष अनुदान पुर्याउन र कृषि उत्पादन बृद्धि गर्न कृषक अनुदानको स्वरूप परिवर्तन गरी उत्पादनमा आधारीत कृषक अनुदानको नीति लिईनेछ ।
१०. सुन्ताला, कागती सुपरजोनको कार्यक्रम लागु, अदुवा, बेसार कफि तथा विभिन्न जातका फलफूल, तरकारी मासु जस्ता पदार्थमा विरुवा गाउँपालिकालाई आत्मनिर्भर बनाई आयात निरुत्साहन तथा निर्यात प्रवर्द्धन गर्ने नीति लिईनेछ । त्यस्ता उत्पादनमा आवश्यक अनुदानको व्यवस्था गर्ने नीति लिदै निजि क्षेत्र सहकारी र पालिकाको संयुक्त साझेदारीमा कृषि उपज संकलन केन्द्र संचालन गर्ने र कृषि एम्बुलेन्स सेवा मार्फत बजार सुनिश्चितता गर्ने नीति लिईनेछ । चालु आ. व. देखी लागु भई ५ वर्ष निरन्तर संचालनमा रहने पहाडी जिल्लामा काष्ठफल तथा फलफूल विकास परियोजनालाई प्रभावकारी ढंगले कार्यान्वयन गरी किसान मैत्री बनाउने नीति लिईनेछ ।
११. एक वडा एक कृषि तथा पशु प्राविधिकको नीतिको निरन्तरता, प्रभावकारीता कायम गर्दै विस्तार गर्ने नीति लिईनेछ । पशुपालनमा आधुनिकीकरणको लागि कृत्रिम

गर्भाधानको दायरा बढाईनेछ । प्रयोगविहिन रुपमा रहेका माछा पोखरीको संरक्षण तथा विस्तारका लागि कार्यक्रम संचालन गरी आगामी बर्षहरूमा पनि थप गर्दै लगिने व्यवस्था मिलाईनेछ ।

१२. कृषि उपजको न्यूनतम सर्भथन मुल्य कायम गरी गाउँपालिका भित्रका कृषकहरूको उत्पादनको बजार मुल्यमा एकरूपता कायम गरीनेछ । साथै स्थानीय उत्पादनको संरक्षण र बजारीकरणको लागि घरेलु मदिराको ब्रान्डिङ्ग र बजारिकरणको लागि विशेष नीति लिईनेछ ।
१३. बाझौं रहेको जग्गामा अनिवार्य खेती गर्न प्रोत्सहान गर्दै त्यस्ता जग्गाहरू समूह सहकारी वा इच्छुक कृषकहरूलाई लिज वा भाडामा दिने व्यवस्था गर्ने नीति लिइनेछ । बैंक, वित्तीय संस्था, सहकारी र पालिकाको साझेदारीमा कृषकलाई बिना धितो ऋण प्रदान गर्ने नीति लिइनेछ ।
१४. पछिल्लो समय सबै कृषकको समस्याको रुपमा रहेको बाँदर तथा जंगली जनावरको आतंक नियन्त्रण गर्न वनजंगल क्षेत्रमा फलफूल खेती विस्तार गर्ने नीति लिइनेछ ।
१५. कृषक, पालिका र कृषि तथा पशु प्रावधिकहरूलाई एक आपसमा जोडी कृषकका समस्या तत्काल समाधान गर्न र कृषि तथा पशु सम्बन्धी तथ्याङ्क तयार गर्न विद्युतिय सूचना प्रणाली जडान र कार्यान्वयन गर्ने नीति लिइनेछ ।

ग. सहकारी

१. सहकारी संस्थाहरूको संस्थागत सुशासन प्रवर्द्धन गर्दै निच्छेपकर्ताहरूको हित संरक्षणका लागि अनुगमनलाई प्रभावकारी तुल्याइने नीति लिईनेछ । उत्पादनमूलक सहकारीहरूको स्थापनामा बिउपूजी उपलब्ध गराइने र वार्षिक उत्पादनका आधारमा अनुदान दिने नीति लिइने छ ।
२. गाउँपालिका भित्र स्थापना हुने कृषि समूह, निजी फर्म र सहकारीहरूको दर्ता तथा कार्य क्षेत्र अनुमति जस्ता विषयहरूलाई व्यवस्थित ढंगले अघि बढाइने छ । सहकारीहरूको माध्यमबाट उत्पादनशिल क्रियाकलापमा संलग्न नागरिकहरूको पूँजि संकलन तथा परिचालन गरी साना तथा स्वरोजगारीका अवसर सृजना मार्फत गरीबी न्यूनीकरण गर्ने योजनालाई निरन्तरता दिइने छ ।
३. कृषि लगायत विषयगत सहकारीलाई सो क्षेत्रमा केन्द्रित भै लगानी गर्ने नीतिलाई कठोर रूपमा कार्यान्वयन गर्ने नीति लिईनेछ ।

घ. गरीबी निवारण तथा रोजगारी

१. प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम अन्तर्गत एक घर एक रोजगार कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिँदै आ .व. २०८१।८२ मा रोजगारी कार्यक्रमलाई प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि पालिकाबाट साझेदारी गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिईनेछ ।

२. गरीब परिचयपत्रको आधारमा सेवा, सुविधा र सहूलियत प्रदान गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिईनेछ । कृषकहरूलाई उत्पादनको आधारमा अनुदानको व्यवस्था साथै सहूलियत व्याजदरमा ऋण उपलब्ध गराउनको लागि आवश्यक कानूनको व्यवस्था गर्ने नीति लिईनेछ । गरिब परिचयपत्रले बास्तविक गरिब पहिचान गर्न नसकेको अवस्थामा संघीय सरकारसँगको समन्वयमा तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्ने नीति लिईनेछ ।
३. फुसको (खर) छाना भएका घर परिवारको लगत संकलन गरी प्राथमिकताको आधारमा फुसको छानालाई विस्थापित गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिँदै घरबासै नभएका परिवारहरू पहिचान गरी आवास निर्माण गर्ने जनता आवास कार्यक्रमको नीति लिईनेछ ।
४. स्थानीय उद्योगी, व्यापारी र निर्माण व्यवसायीहरूको समन्वयमा स्वरोजगार कार्यक्रममा जोड दिँदै युवा जनशक्तिलाई स्थानीय क्षेत्रमा नै काम गर्ने वातावरण सृजना गर्ने नीति लिईएको छ । परम्परागत रूपमा संचालन गर्दै आईरहेका घरेलु उद्योगहरूलाई व्यवसायीक रूपमा संचालन गर्न प्रोत्साहन गर्ने नीति लिईनेछ । वैदेशिक रोजगार छोडी गाउँफर्केका युवाहरूलाई वैकल्पिक रोजगारको व्यवस्था गर्न लागत साझेदारीको कार्यक्रम संचालन गरीनेछ । साथै प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम मार्फत उनीहरूको ज्ञान, सीप र दक्षता अनुसार रोजगार दिने प्रयत्न गरीनेछ ।
५. परम्परागत रूपमा अवलम्बन गर्दै आएका पुख्र्यौली पेशालाई घरेलु उद्योगको रूपमा विकास गर्ने नीति लिईनेछ ।

३. सामाजिक विकास

क. शिक्षा

१. आवश्यकता र वास्तविक जीवनसँग जोड्ने र काम सिकाउने जीवनपयोगी सीपमा आधारित शैक्षिक पाठ्यक्रमको विकास गरी एक विद्यालयबाट नमूनाको रूपमा शुरूआत गर्ने र क्रमशः सबै विद्यालयमा सोही अनुसारको पठनपाठनको व्यवस्था मिलाउने नीति लिईनेछ ।
२. गाउँपालिकाको स्थानीय शिक्षा पाठ्यक्रम तर्जुमा गरी लागु गरीएको छ । समयसापेक्ष पुनरावलोकन, परिमार्जन गरी यसलाई व्यवहारीक बनाउने नीति लिईनेछ । पाठ्यक्रममा अतिरिक्त क्रियाकलाप र विविध समुदायका जातिय तथा सांस्कृतिक पहिचानहरूको बोध गराउन अवलोकन भ्रमण पद्धतिबाट अभ्यास कक्षा र प्रयोगात्मक शिक्षा दिन जोड दिने व्यवस्था गर्ने नीति लिईनेछ ।
३. विद्यालय बाहिर रहेका र बिच मै विद्यालय छोड्ने बालबालिकाहरूलाई विद्यालय शिक्षा पुरा गर्न प्रोत्साहनका लागि विशेष प्याकेज सञ्चालन गर्ने नीति लिईनेछ ।

४. विद्यालयहरूको भौतिक पूर्वाधार, स्वास्थ्य तथा सरसफाईको सुविधा र आधारभुत खानेपानी सुविधा विस्तार गर्दै शिक्षकहरूको व्यावसायीक क्षमता विकासको लागि लगानी गरीनेछ। अभिभावक विहिन बालबालिकालाई कक्षा १२ सम्म निशुल्क शिक्षा प्रदानको लागि विशेष व्यवस्था गर्ने नीति लिईनेछ ।
५. अंग्रेजी माध्यमबाट शिक्षा दिन इच्छुक सामुदायिक विद्यालयहरूलाई पूर्वाधार तथा शिक्षक दरबन्दी लगायतका कार्यमा प्रोत्साहन दिई सामुदायीक विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर कायम गर्ने नीति लिईनेछ ।
६. विषयगत शिक्षकहरूको अभिलेख व्यवस्थापन गरी गाउँपालिकाको शैक्षिक विकासमा उनीहरूको अनुभवलाई उपयोग गर्ने नीति लिईनेछ ।
७. संस्थागत विद्यालयमा कार्यरत शिक्षकहरूलाई श्रम ऐनले तोके बमोजिम न्यूनतम पारिश्रमिक उपलब्ध गराउने नीति लिईनेछ । साथै उनीहरूलाई समाजिक सुरक्षा कोषमा अवद्ध गर्न सम्बन्धीत संस्थालाई अनिवार्य गर्ने नीति लिईनेछ ।
८. सामुदायिक विद्यालयहरूमा शिक्षक विद्यार्थी अनुपातमा विषयगत दरबन्दी एवं शिक्षक सरुवालाई व्यवस्थापन गर्ने नीति लिईनेछ ।
९. “उत्कृष्ट शैक्षिक गन्तव्य गाउँपालिका हाम्रो पहिचान” भन्ने आदर्श लक्ष्य प्राप्तिका लागि सरकारी तथा निजी क्षेत्रका शैक्षिक संस्थाहरूबाट प्रदान गर्ने उच्च शिक्षालाई थप गुणस्तरीय र सर्वसुलभ तुल्याउन त्यस्ता प्राज्ञिक संस्थाहरूसँग सहकार्य र साझेदारी गरीनेछ ।
१०. विद्यालयहरूको भौतिक पूर्वाधार निर्माण गर्दा बालमैत्री तथा अपाङ्गतामैत्री संरचना निर्माण गरीनेछ ।
११. सबै विद्यालयहरूमा पुस्तकालय, विज्ञान र कम्प्युटर प्रयोगशाला स्थापनाको नीति लिइने छ ।
१२. शैक्षिक प्रणाली मै रूपान्तरण ल्याउन पाठ्यक्रम विकास, पठनपाठनको व्यवस्थापन, अतिरिक्त क्रियाकलाप व्यवस्थापन, शैक्षिक पात्रो व्यवस्थापन, अद्यावधिक स्रोत व्यवस्थापन, विद्यालय- अभिभावक बीचको सञ्चार व्यवस्थापन, अनलाईन शिक्षण तथा सिकाइ र दस्तावेजीकरण लगायतका क्षेत्रमा सूचना प्रविधिको प्रभावकारी उपयोग गरी सबै सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयहरूमा शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (EMIS) लाई थप प्रभावकारी रूपमा उपयोग गर्ने नीति अवलम्बन गरीनेछ ।
१३. गाउँपालिका भित्रका १५ विद्यालयलाई गत विगतका आ.व. मा नमूना बालविकास केन्द्रको रूपमा विकास गरीएकोमा उक्त कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिने नीति लिदै आगामी आ.व. मा विद्यालयमा पनि नमूना बालविकास केन्द्र क्रमस विकास गर्दै लैजाने नीति लिइने छ ।

१४. "हाम्रो विद्यालय राम्रो विद्यालय, हाम्रो शिक्षक राम्रो शिक्षक, हाम्रो विद्यार्थी राम्रो विद्यार्थी" भन्ने नारालाई आत्मसाथ गरीनेछ । उत्कृष्ट विद्यालय, शिक्षक तथा विद्यार्थीलाई उत्कृष्ट नतिजाको लागि उत्प्रेरित गर्न सम्मान गर्ने नीति लिईनेछ । साथै विद्यार्थीहरूलाई प्रोत्साहन गर्नका लागि अध्यक्षसंग विद्यार्थी कार्यक्रम संचालन गरीनेछ । र "गाउँपालिका अध्यक्ष अभिभावक विहिन बालबालिका शैक्षिक पहुँच कार्यक्रम" लागु गरीनेछ ।
१५. संघीय सरकारबाट सञ्चालनमा रहेको दिवाखाजा कार्यक्रमलाई पालिकाको साझेदारीमा गुणस्तरीय र प्रभावकारी बनाईने छ । सबै विद्यार्थीहरूको मासिक रुपमा तौल लिने तथा त्रैमासिक रुपमा स्वास्थ्य परीक्षणको व्यवस्था गरीएकोमा यस कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाउने नीति लिईनेछ ।
१६. "हामी बनाउछौं हाम्रो विद्यालय राम्रो विद्यालय" अभियानलाई निरन्तरता दिँदै सबै गाउँबासीलाई सामुदायिक विद्यालयको विकासको लागि जवाफदेही, जिम्मेवार र उत्प्रेरित गर्ने नीति अवलम्बन गरीनेछ ।
१७. विद्यार्थी संख्या न्युन रहेका सामुदायिक विद्यालयहरूलाई गाभ्ने तथा आवश्यकता अनुसार दरबन्दी मिलान गर्ने नीति लिईनेछ । शिक्षामा गुणस्तर कायम गर्न प्रविधिमैत्री विद्यालय, शिक्षक र विद्यार्थीको अवधारणालाई प्राथमिकता दिइनेछ । शिक्षक तथा कर्मचारिहरूको लागि क्षमता विकास तथा पूनर्ताजगी तालिम सञ्चालन गर्ने नीति लिईनेछ । विरुवा गाउँपालिकाको पञ्चवर्षीय शैक्षिक गुरुयोजना आगामी आ.व. मा तयार गरी विद्यालय समायोजन र दरबन्दी मिलान गरीनेछ । साथै पालिकाबाट अनुमति प्राप्त विद्यालयहरूलाई दरबन्दी उपलब्ध नहुँदासम्म एकमुष्ट अनुदान उपलब्ध गराउने नीति लिइनेछ ।
१८. सबै विद्यालयहरूमा बाल उद्यान, फूलबारी, करेसाबारी तथा हरियाली कार्यक्रम सञ्चालन गरी विद्यालयहरूलाई हराभरा ,मनोरम र आकर्षक बनाउन उत्प्रेरित गर्ने नीति लिइने छ ।
१९. प्राविधिक तथा व्यावसायीक शिक्षालाई गुणस्तरीय र प्रतिस्पर्धी बनाउदै संघीय सरकार तथा प्रदेश सरकारबाट सञ्चालन गरीने पढ्दै कमाउँदै तथा सिक्दै कमाउँदै जस्ता कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाउन थप प्रोत्साहन प्रदान गर्ने नीति लिइने छ । साथै स्थानीय स्तरमा प्राविधिक शिक्षा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूलाई छात्रवृत्तिको व्यवस्था गरीनेछ । विद्यार्थीहरूको सवार्डगीण विकासको लागि नियमित रुपमा विद्यालय स्तरीय अतिरिक्त क्रियाकलाप सञ्चालन गरीनेछ । विद्यालय स्तरीय राष्ट्रपति रनिङ्ग शिल्ड प्रतियोगिताको दायरा बढाईनेछ । पालिका भित्रका विद्यालयहरू बिच शैक्षिक गुणस्तर सुधारको लागि स्वच्छ प्रतिस्पर्धा गर्ने वातावरण सृजना गर्ने नीति लिईनेछ । पालिका

भिन्नका प्राविधिक शिक्षालयहरूमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूलाई निःशुल्क शिक्षाको प्रबन्ध मिलाइने नीति लिईनेछ ।

२०. विरुवा सामुदायिक सिकाइ केन्द्रलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाइने छ । यस केन्द्रको क्षमता विकास गरी निरन्तर शिक्षा संचालन तथा सचेतना फैलाउने काममा परिचालन गर्ने नीति लिईनेछ ।

ख. संस्कृति

१. गाउँपालिकालाई खुल्ला बहुसांस्कृतिक संग्रहालयको रूपमा विकास गर्न पूर्वाधार निर्माण गर्दा बहुसांस्कृतिक पहिचान र मौलिकता झल्किने वास्तुकला, मूर्तिकला, चित्रकला जस्ता कला संकेतहरूको निर्माण गर्ने नीति लिईनेछ ।
२. गाउँपालिका भित्र बोलिने विभिन्न जातजातिका मातृ भाषाहरूको संरक्षण गर्दै त्यस्ता भाषाको लिपी तथा व्याकरण लेखन तथा प्रकाशन गर्ने नीति लिइने छ। साथै पालिकाको कामकाजको भाषाको रूपमा थप गर्न सकिने भाषा, भाषा समूह र तीनका लीपिहरूको सम्भाव्यता र त्यसको उपयोग गर्ने क्षमता लगायत विभिन्न विषयमा आवश्यक अध्ययन गर्ने नीति लिइनेछ ।
३. गाउँपालिका भित्र आयोजना हुने मेला महोत्सवहरूमा विविध जातीय भेषभुषा, कला, साहित्य, संगीत लगायतको झाँकी प्रदर्शन गर्ने नीति लिइनेछ ।
४. गत आ.व. मा विरुवा प्रज्ञा प्रतिष्ठान गठन भएकोमा उक्त प्रतिष्ठानलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाई विरुवा गाउँपालिकाको साहित्यिक, धार्मिक, साँस्कृतिक पर्वद्वन गर्ने नीति लिईनेछ । प्रतिष्ठानलाई एक स्वायत्त संस्थाको रूपमा स्थापित गर्ने नीति लिइनेछ ।

ग. यूवा तथा खेलकुद

१. विभिन्न किसिमका दुर्व्यसनमा फसेका युवाहरूलाई निरोधात्मक, प्रवर्द्धनात्मक र उपचारात्मक कार्यक्रमहरू मार्फत दुर्व्यसन मुक्त गराई समाजमा पुनस्थापनाको प्रबन्ध मिलाउने नीति लिईनेछ ।
२. वैदेशिक रोजगारबाट फर्केका युवाहरूले आर्जन गरेको ज्ञान र सीप सदुपयोग गर्दै स्वरोजगार र उद्यमशीलता विकासका लागि गाउँपालिकाको स्थानीय आर्थिक विकास योजना अन्तरगत समावेश भएका नवप्रवर्तनशील, लगायतका प्रोत्साहनमुखी कार्यक्रम संग आवद्ध गर्ने नीति लिईनेछ ।
३. युवा उद्यमशीलता विकासका कार्यक्रमहरू मार्फत युवालाई "विदेश हैन बिजनेस" भन्ने भावना जागृत तुल्याई स्वरोजगार उन्मुख गर्ने नीति लिईनेछ ।

४. युवा बेरोजगारी न्यूनीकरणका लागि सरकारी, गैरसरकारी, सहकारी तथा निजी क्षेत्रको समन्वय र सहकार्यमा सीप तथा उद्यमशील क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू संचालन गरीनेछ ।
५. विपन्न, गरीब र सुकुम्बासी परिवारका युवाहरूलाई इलेक्ट्रोनिक्स सामाग्री मर्मत, प्लम्बिङ तथा इलेक्ट्रिसियन, ब्युटि पार्लर, होटल म्यानेजमेन्ट, व्यावसायिक पशु पालन तथा तरकारी खेती जस्ता तालिमहरू प्रदान गरी गरीबी न्यूनीकरण र जिविकोपार्जनमा सहजीकरण गर्ने नीति लिईनेछ ।
६. गाउँपालिकाका गौरवका रूपमा रहेका खेलकुद प्रतियोगिताहरू आयोजना गर्न सहकार्य र साझेदारी गर्ने नीति लिईनेछ ।
७. दलित, आदिवासी जनजाति, गरीब तथा आर्थिक र सामाजिक रूपले पछाडि परेका युवाहरूलाई सरकारी सेवामा आकर्षित गर्न एक टोल एक सरकारी जागिर कार्यक्रम संचालन गर्न लोकसेवा तथा शिक्षक सेवाका तयारी कक्षाहरू सञ्चालन गरीनेछ । संघ तथा प्रदेश सरकार संगको समन्वयमा बेरोजगार युवाहरूलाई सीपमुलक तालिम प्रदान गरी स्वरोजगार बनाउने नीति अवलम्बन गरीनेछ ।
८. "बनाउँ कृषि चलायमान हुदैनन् युवा पलायन" भन्ने नारालाई जोड दिँदै व्यावसायिक कृषि गर्ने युवा तथा युवा समुहलाई प्रोत्साहन गर्ने गरी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने नीतिमा जोड दिईनेछ ।
९. युवाहरूमा अन्तर्निहित प्रतिभा प्रस्फुटन गर्न विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरीनेछ । "विरुवाको शान, युवाको सम्मान" भन्ने नारालाई जोड दिँदै साहित्य, कला, संस्कृती संगीत अभिनय तथा खेलकुद मार्फत विरुवालाई चिनाउन योगदान पूर्याउने युवाहरूलाई सम्मान गर्ने नीति अवलम्बन गरीनेछ ।
१०. २५ वर्ष भन्दा मुनिका युवाहरूको वैयक्तिक, सामाजिक तथा राजनैतिक नेतृत्व क्षमता विकास गर्ने उद्देश्यले युवा संसदको अभ्यास थालनि गर्ने नीति अख्तियार गरीनेछ ।
११. एक वडा एक खेलमैदान निर्माण गर्ने नीति लाई निरन्तरता दिँदै यसै वर्ष कम्तिमा दुई वटा वडामा खेलमैदान निर्माण गरीनेछ । निर्माणाधीन खेलमैदानहरूको स्तरोन्नतिको लागि संघ तथा प्रदेश सरकारसंग सहकार्य गरीनेछ ।
१२. गाउँस्तरीय खेलकुद विकास समितिलाई थप सशक्त बनाइनेछ । हरेक वर्ष हुदै आएको अध्यक्षकप प्रतियोगिताको दायरा बढाई अन्य विद्याहरू समेत समेट्ने व्यवस्था मिलाईनेछ । विरुवा गाउँपालिकाको पहिचान बनेको भलिबल खेललाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ अन्य सम्भावित खेलहरूको समेत पहिचान गरी विकासमा जोड दिइनेछ ।
१३. युवामैत्री स्थानीय तह निर्माण गर्ने गर्दै लैजाने नीति लिईनेछ । युवा मैत्री तथा बालमैत्री स्थानीय तह घोषणा गरीनेछ ।

घ. लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण

१. लैङ्गिक विभेद अन्त्य गर्दै लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने नीति लिईनेछ ।
२. महिला, बालबालिका, अल्पसंख्यक, भूमिहिन, अति गरीब, आदिवासी जनजाति र सामाजिक बहिस्करणमा परेका वर्गको लागि उत्थानशील कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने नीति लिईनेछ ।
३. ऐतिहासिक कालदेखि दलित तथा शील्पी समुदायले जीवन निर्वाहको रूपमा अपनाई आएका परम्परागत पेशालाई व्यावसायिक उद्यमको रूपमा विकास गर्न पूँजी लगानीमा सहयोग गर्ने नीति लिईनेछ ।
४. विकासका कार्यक्रमहरूमा टोल विकास संस्थाहरूलाई प्रभावकारी रूपमा सहभागी गराइने एवं सघन परिचालन गर्ने नीति लिईनेछ ।
५. अपाङ्गता पुनस्थापनाको लागि पुनर्स्थापन गृह स्थापना गर्ने आवश्यक पहल गर्ने नीति लिईनेछ ।
६. हिंसा पिडित महिला तथा बालबालिकाको लागि एकद्वार संकट व्यवस्थापन केन्द्र स्थापना गर्ने नीति लिईनेछ ।
७. “हिंसा मुक्त गाउँपालिका हाम्रो पहिचान” अभियान संचालन गरी सबै प्रकारका हिंसा विरुद्ध शुन्य सहनशिलताको नीति लिइने छ। पारिवारिक हिंसाद्वारा पिडितको संरक्षणका विशेष कार्यक्रम संचालन गर्ने नीति लिईनेछ ।
८. गाउँपालिकाको बजेट तथा कार्यक्रममा लैङ्गिक परीक्षणलाई थप प्रभावकारी बनाउने नीति लिईनेछ ।
९. महिला उद्यमशिलता विकासका लागि महिलाद्वारा सञ्चालित व्यवसायमा निश्चित प्रतिशत कर छुटको व्यवस्था गर्ने नीति लिईनेछ ।
१०. गर्भवती महिलाहरूको लागि आमा सुरक्षा कार्यक्रम र नवजात शिशुको लागि पोषण कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिँदै थप प्रभावकारी बनाउने नीति लिईनेछ ।
११. गाउँपालिका तथा वडास्तरीय बाल क्लब संजाललाई प्रभावकारी रूपमा परिचालन गर्ने, हरेक वडामा एउटा बाल उद्यान निर्माण अभियान संचालन गर्ने र बालविकास केन्द्रहरूको भौतिक पूर्वाधार स्तरोन्नति गर्ने नीति लिईनेछ ।
१२. उपाध्यक्ष महिला विकास कार्यक्रम संचालन गरी गाउँपालिका भित्रका महिलाहरूको आर्थिक तथा सामाजिक उत्थानशिलता प्रवर्द्धन गरीनेछ ।
१३. उपाध्यक्ष महिला सशक्तिकरण कार्यक्रम संचालन गरी महिलाको क्षमता विकास र सशक्तिकरणको नीति लिईनेछ । चालु आ.व.मा बालश्रम मुक्त विरुवा गाउँपालिका घोषणा

गरिनेछ । बलश्रम मुक्त विरुवालाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्ने नीति लिईनेछ । साथै लैङ्गिक समता कायम गर्न लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट निर्माण गर्ने नीति लिईनेछ ।

ड. स्वास्थ्य

१. नागरिकको पहुँच सुनिश्चित हुने गरी गाउँ गाउँपालिका क्षेत्र भित्र चिकित्सकीय र प्रयोगशाला सेवा तथा अनुसन्धानात्मक कार्यहरू सञ्चालन गर्न स्वास्थ्य चौकी, आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र स्थापना तथा स्तरोन्नती गरी रोकथाम, निदान र पुनर्स्थापना सेवालाई सहज र नियमित बनाउने नीति लिईनेछ ।
२. नागरिकहरूलाई मृगौला, मुटु, उच्च रक्तचाप, मधुमेह जस्ता रोगको निःशुल्क जाँच र उपचारको प्रबन्ध मिलाउने नीति लिईनेछ । सामुदायिक विद्यालयहरूमा विद्यार्थीहरूको नियमित स्वास्थ्य परीक्षण गर्ने कार्यक्रम निरन्तरता दिने नीति लिईनेछ ।
३. बर्थिङ्ग सेन्टर र स्वास्थ्य क्लिनिकहरूको सेवालाई स्तरोन्नति गर्ने क्रममा प्रयोगशाला सहितको सेवा उपलब्ध गराउने कार्यक्रमलाई निरन्तरता र थप बिस्तार गर्ने नीति लिईनेछ ।
४. आर्थिक रूपमा अति विपन्न गाउँपालिकावासीहरूको स्वास्थ्य जाँच र उपचारका लागि निजहरूलाई अस्पताल ल्याउन लैजान एम्बुलेन्स सेवालाई थप प्रभावकारी बनाउने नीति-लिईनेछ ।
५. अर्गानिक खेतीको विस्तार गर्न र तरकारी तथा खाद्यान्नमा विषादी निरुत्साहन गर्न विशेष व्यवस्था गर्ने नीति लिईनेछ । गाउँपालिका क्षेत्र भित्र हुने परम्परागत औषधीजन्य वनस्पतिको संरक्षण, खेती प्रवर्द्धन र प्रशोधनका कार्यहरू संचालन गर्ने नीति लिईनेछ ।
६. महिला स्वयंसेविकाहरूको क्षमता विकास तालिम उपलब्ध गराई उनीहरूको सेवालाई प्रभावकारी गर्ने नीति लिईनेछ । स्वास्थ्य संस्थाहरूको प्रभावकारी सेवा विस्तारका लागि सार्वजनिक संस्था, निजी क्षेत्र र गैरसरकारी संस्थाहरूसँग सहकार्यको नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ । लामो समय सेवा गरी अवकास लिन चाहने महिला स्वयंसेविकाहरूलाई प्रोत्साहन स्वरूप एकमुष्ट अनुदान उपलब्ध गराउने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
७. पालिका भित्रका सबै स्वास्थ्य चौकीहरूमा प्रयोगशाला स्थापना गरी ल्याब असिष्टेन्टको व्यवस्था गरी स्वास्थ्य संस्थाहरूको व्यवस्थापनलाई मजबुत बनाउदै सेवा प्रवाहलाई थप प्रभावकारी बनाउने नीति निरन्तरता दिइनेछ । स्वास्थ्यकर्मीहरूको मनोबल उच्च बनाइ सेवा प्रवाहलाई थप प्रभावकारी बनाउन करारमा कार्यरत कर्मचारीहरूको लागि महङ्गी भत्ता तथा पोशाक भत्ताको प्रबन्ध गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
८. "सुनौला १००० दिन" कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ । यस अन्तर्गत "हेल्दी बेबी कम्पिटिसन कार्यक्रम" सञ्चालन गर्ने नीति लिईनेछ । पोषण कार्यक्रम अन्तर्गत समुदाय

- स्तरमा रहेका शीघ्र कुपोषण र मध्यम शीघ्र कुपोषणका बालबालिकाहरूलाई पहिचान गरी ओ.टि.सि. केन्द्रमा भर्ना गरी उपचार गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
९. विद्यालयहरूसंगको सहकार्यमा विद्यालयका शिक्षकहरूलाई प्राथमिक उपचार सम्बन्धी तालिम तथा विद्यालय स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गरीनेछ । सबै विद्यालयहरूमा प्राथमिक उपचारका लागि आवश्यक औषधी तथा सामग्रीको व्यवस्था गर्ने नीति लिईनेछ ।
 १०. नागरिक आरोग्य केन्द्रको उचित व्यवस्थापन गर्ने नीति लिईनेछ । यस केन्द्र मार्फत समुदाय तथा विद्यालय तहमा योग शिविर सञ्चालन गर्ने नीति लिईनेछ । सरुवा तथा नसर्ने रोग सम्बन्धि शिविर तथा सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने नीति लिईनेछ ।
 ११. आगामी तीन वर्ष भित्रमा विरुवा गाउँपालिकालाई पूर्ण सरसफाईयुक्त गाउँपालिका घोषणा गर्ने नीति लिइने छ । आगामी आर्थिक वर्ष भित्र कम्तिमा तीन वटा वडालाई पूर्ण सरसफाईयुक्त वडाको रूपमा घोषणा गर्ने नीति लिईनेछ ।
 १२. जन्मे देखि पाँच वर्ष मुनिका बालबालिकाहरूलाई दिइने सबै प्रकारका खोपहरू दिई पूर्ण खोपको दीगोपना सुनिश्चितता गर्ने नीति निरन्तरता दिईनेछ ।
 १३. पालिका स्तरीय अस्पताल संचालन गर्ने विशेष व्यवस्था गर्ने नीति लिईनेछ ।

च. खानेपानी तथा सरसफाई

१. खानेपानीको जटिलतम समस्याको तत्कालीन, अल्पकालीन र दीर्घकालीन समाधानका लागि सम्भाव्य स्रोतहरूको खोजी गरी सबैको लागी विशेष योजना सञ्चालन गर्ने नीति लिई खानेपानीको संकलन तथा वितरणको व्यवस्था मिलाईनेछ ।
२. जलाधार संरक्षण कार्यक्रम संचालन गरी गाउँपालिका भित्र रहेका भूमिगत पानीका मूलहरू, जलाधार र सिमसार क्षेत्रहरूको संरक्षण एवं प्रवर्द्धन गर्दै ती स्रोतहरूबाट खानेपानी आपूर्तिको प्रबन्ध मिलाईनेछ ।
३. विभिन्न खोला, नदी तथा अन्य स्रोतबाट खानेपानीलाई आपूर्ति गर्ने व्यवस्थाको लागि प्राविधिक सम्भाव्यता अध्ययन गरी संघ सरकार र प्रदेश सरकारको सहकार्यमा निर्माण कार्य अघि बढाइनेछ ।
४. जल पुनर्भरण योजना र वर्षातको पानी संकलन गर्ने प्रविधिलाई उपयोगमा ल्याउन प्रारम्भ गरीनेछ ।
५. टोल विकास संस्था र सामाजिक संघ संस्थाहरूसँग फोहोर संकलन तथा व्यवस्थापन कार्यमा सहकार्यको नीति लिइने छ ।
६. प्लाष्टिकजन्य फोहोर नियन्त्रण तथा न्यूनीकरण गर्न प्लाष्टिक झोलाहरूको प्रयोगलाई निरुत्साहान गरीनेछ ।
७. गाउँपालिकाका मुख्य स्थानहरूमा समुदायको सहकार्यमा उपयुक्त जग्गाको खोजी गरी सार्वजनिक शौचालयहरू निर्माण तथा संचालनलाई अभियानका रूपमा अगाडि बढाइनेछ ।

द. खानेपानी तथा सरसफाइको सेवालार्ई प्रभावकारी बनाउन प्रारम्भिक स्मार्ट वाटर सिस्टम लागु गरीनेछ ।

छ. महिला

१. महिला हिंसा, महिला शोषण तथा उत्पीडन नियन्त्रणको लागि विशेष व्यवस्था मिलाईनेछ । महिला हिंसा विरुद्धको १६ दिने अभियानलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गरीनेछ । महिला अधिकारको संरक्षण र प्रवर्द्धन तथा महिला शसक्तिकरणको लागि स्थानीय संघ संस्था आमा समुहहरू परिचालन गर्ने नीति लिईनेछ । महिलाहरूलाई आर्थिक उपार्जनसंग जोड्ने नीति लिइने छ । त्यसको लागि व्यावसायिक तथा सीपमूलक तालिम प्रदान गरीनेछ ।
२. महिलाको नेतृत्वमा घरेलु उद्योगको अवधारणा लिई स्थानीयस्तरका कच्चा पदार्थबाट सञ्चालन गर्न सकिने घरेलु उद्योगको स्थापना र सञ्चालनको लागि महिलाहरूलाई प्रोत्साहन गरीनेछ । त्यस्ता घरेलु उद्योगबाट बनेका सामाग्रीहरूको बजारीकरणको लागि आवश्यक प्रबन्ध मिलाउने नीति लिईनेछ ।

ज. बालबालिका

१. पालिका स्तरीय बालक्लब गठनको व्यवस्था गरीनेछ । पालिका तथा समुदाय स्तरमा गठन गरीने बालबालिका सम्बन्धी कुनै पनि समिति वा समुहमा बालबालिकाको प्रतिनिधित्व अनिवार्य हुनुपर्ने व्यवस्था मिलाउने नीति लिईनेछ । बालहिंसा, बालशोषण, बालविवाह, बालश्रम जस्ता बिकृतिको नियन्त्रण गर्न स्थानीय स्तरका संघ, संस्था तथा विद्यालयहरूलाई परिचालन गर्ने नीति अवलम्बन गरीनेछ ।
२. पालिकास्तरबाट बच्चे हरेक संरचनाहरू बालमैत्री तथा अपाङ्गमैत्री बनाइनेछ । अपाङ्गता भएका बालबालिकाहरूको तथ्याङ्क संकलन गरी त्यस्ता बालबालिकाहरूको लागि पोशाक, शैक्षिक सामाग्री सहित निःशुल्क शिक्षाको व्यवस्था गर्ने नीति लिईनेछ । बाबुआमा तथा परिवारका अन्य सदस्य गुमाई साहारा बिहिन भएका बालबालिकाहरूको तथ्याङ्क संकलन गरी त्यस्ता बालबालिकाहरूको शिक्षा, स्वास्थ्य तथा दैनिक जिवन निर्वाहको लागि आवश्यक व्यवस्था गर्ने नीति अङ्गीकार गरीनेछ ।
३. बालबालिकालाई जवरजस्ती काममा लगाउने पद्धति र कार्यको अन्त्य गरी विरुवा गाउँपालिकालाई चालु आ. व. मा बालश्रम मुक्त गाउँपालिका घोषणा गरीने र सोको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने नीति लिईनेछ ।

झ. अपाङ्ग

१. अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको लागि उनिहरूको क्षमता अनुसारका सीपमुलक तालिमहरू प्रदान गरी आत्मनिर्भर बनाउने नीति लिइने छ ।

ज. जेष्ठनागरिक

१. जेष्ठ नागरिकहरूको स्वास्थ्य अवस्थालाई मध्यनजर गर्दै हरेक तीन तीन महिनामा घरमै गई स्वास्थ्य परीक्षण गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ । समुदायस्तरमा रहेका जेष्ठनागरिक दिवा सेवा केन्द्र, सामुदायिक भवन तथा आमा समुहका भवनहरूलाई जेष्ठ नागरिक मिलन केन्द्रको रूपमा विकास गरी ति केन्द्रहरूमा मनोरञ्जनको लागि संस्कृति अनुसारका मनोरञ्जनका साधनहरूको व्यवस्था गर्ने नीति लिईनेछ ।
२. जेष्ठनागरिकका ज्ञान सीप तथा अनुभवहरू नयाँ पुस्तामा पुस्तान्तरण गर्नको लागि त्रैमासिक रूपमा हरेक वडामा "अध्यक्षसँग जेष्ठ वृद्ध" कार्यक्रम सञ्चालन गरीनेछ ।
३. परिवारका सदस्य बिहिन एकल जेष्ठ नागरिकको तथ्याङ्क संकलन गरीनेछ । त्यस्ता व्यक्तिहरूको जीवनयापन सहज होस भन्ने उद्देश्यले नेपाल सरकारले दिँदै आएको सामाजिक सुरक्षा भत्तामा पालिकाको तर्फबाट थप गर्ने व्यवस्था गर्न अध्ययन गर्ने नीति लिईनेछ ।

४. पूर्वाधार विकास

१. पूर्वाधारका योजनाको निर्माण तथा सञ्चालनमा निजीक्षेत्र संगको साझेदारीमा विभिन्न आयोजना तयार गरी कार्यान्वयन गरीनेछ ।
२. विभिन्न कालखण्डमा गाउँपालिकामा निर्माण भएका पूर्वाधारका संरचना (पूँजीगत) को लागत तयार तथा अद्यावधिक मूल्याङ्कन गरी सम्पत्ति प्रभावकारी उपयोग सम्बन्धी व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (Asset Management Information System) तयार गरी लागु गर्ने नीति लिईनेछ ।
३. गाउँपालिकाको स्वामित्वमा रहेको भौतिक संरचनाहरूको आवधिक रूपमा मर्मत सम्भार गर्ने नीति लिईनेछ ।
४. पूर्वाधारका आयोजनाहरूमा गुणस्तर कायम गर्न प्राविधिक ल्यावको निर्माण गरी गुणस्तर परीक्षणमा आधारित भुक्तानी प्रणाली लाई निरन्तरता दिने नीति लिईनेछ ।

क. स्थानीय सडक तथा झोलुङ्गेपुल

१. पूर्वाधार निर्माणका आयोजनाहरू संचालन गर्दा लाभ लागत विश्लेषणका आधारमा उच्च नतिजा एवं प्रतिफल दिने, समतामुलक विकासको आधारको रूपमा रहने, पिछडिएका र कम विकसित क्षेत्र तथा समूदायलाई मूलप्रवाहीकरणमा ल्याउन सहयोग गर्ने आयोजनाहरू पहिचान गरी "आयोजना बैंक" तयार गरीनेछ । सो बैंकमा समाविष्ट आयोजनाहरूमा मात्र बजेट विनियोजन गर्ने नीति लिइने छ ।

२. दीर्घकालीन लगानी मार्गदर्शनका लागि गाउँपालिका सडक गुरुयोजना समायानुकूल परिस्कृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
३. गाउँपालिकाको विकासमा रूपान्तरणकारी परिवर्तन ल्याउन सक्ने केही ठूला आयोजनाहरू पहिचान गरी गाउँपालिका गौरव आयोजनाका रूपमा कार्यान्वयन गर्ने र त्यस्ता आयोजनामा स्रोतको अभाव हुन नदीने नीति निरन्तरता दिईनेछ ।
४. "एक वडा, एक पार्क" निर्माण नीतिलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
५. निर्माण सम्पन्न गाउँपालिका बसपार्कलाई आगामी आ.व. बाट प्रयोगमा ल्याइनेछ ।
६. स्थानीय सडकहरूको आवश्यकता, महत्व तथा प्रयोग र त्यसले समेट्ने क्षेत्रको आधारमा गाउँपालिकाका रणनीतिक सडक छनौट गरी विशेष महत्वका साथ अगाडी बढाउने नीति लिईनेछ । गाउँपालिका रणनीतिक सडकमा कम्तिमा तत्काल पक्की नाला सहित ग्राभेल र दीर्घकालमा कालोपत्रे गर्ने नीति लिईनेछ ।
७. संघीय सरकार र प्रदेश सरकार सँगको सहकार्यमा जिल्ला सदरमुकाम जोड्ने प्रथम रणनीतिक सडकको रूपमा राङखोला -धोवादी -विरुवा सडकको राङखोला धोवादी-खण्डलाई आगामी वर्ष भित्र कालोपत्रे गरीनेछ ।
८. ज्याग्दी करिडोरलाई विरुवाको गौरवको सडकको रूपमा विकास गर्ने नीति लिदै ४ वर्षभित्र कालोपत्रे सहित स्तरोन्नती गर्ने लक्ष्य लिईनेछ ।
९. प्रथम रणनीतिक सडक, गौरवको सडक र रणनीतिक सडकमा पर्ने ठूला खोला र नदीमा मोटरेबल पुल निर्माणको नीति लिईनेछ । सोको लागि संघीय सरकार र प्रदेश सरकार सँग सहकार्य गर्ने ४ वर्ष भित्र डि.पि.आर.सम्पन्न भएका विभिन्न पुलहरूको निर्माण गरी सक्ने नीति लिईनेछ ।
१०. ३० मिनेट भन्दा बढी समय यात्रा छोटीने स्थानमा झोलुङ्गे पुलको अवधारणा विकास गरी संघीय, प्रदेश सरकार र विभिन्न संघ सस्था संगको समन्वय, सहकार्य र साझेदारीमा निर्माण गर्ने नीति लिईनेछ ।
११. "जनताको योजना, जनताकै साझेदारी" विरुवा गाउँपालिकाका बजार उन्मुख बस्तिहरू जस्तै विरुवा बजार, चिन्नेबास, मेथाभुरुङ, कुसुमभज्याङका भित्री सडक गाउँपालिकाको ७० प्रतिशत र सम्बन्धित उपभोक्ताको ३० प्रतिशत साझेदारीमा ढलान गर्ने नीति लिईनेछ ।
१२. गाउँपालिकाको सीमा क्षेत्र यकिन गरी गाउँपालिका सीमानामा कलात्मक तथा गाउँपालिकाको ऐतिहासिक मौलिकता झल्किने गरी स्वागतद्वारहरूको निर्माण गरीनेछ ।

ख. सिंचाई

१. "कृषि भूमिमा पानी, सिंचाईमा लगानी" भन्ने अवधारणा अनुरूप गाउँपालिका भित्रका खेतीयोग्य जमिनहरूमा सिंचाईको प्रबन्ध मिलाउने नीति लिईनेछ । चिन्नेबास, गैरी, विरुवा, सामडाँडा लगायतका फाँटहरूमा ५ वर्ष भित्र बाह्र महिना सिंचाई सुविधा पुर्याउने नीति लिईनेछ ।
२. खोला नदीबाट सिंचाई सुविधा पुर्याउन कठिनाई हुने स्थानमा लिफ्टीड सिंचाई योजना संचालन गर्ने नीति लिईनेछ ।

ग. भवन तथा सहरी विकास

१. गाउँपालिकाको भूउपयोग क्षेत्र निर्धारण गरी बस्ती विकास योजना सहित भौतिक विकास गुरुयोजना तयार गरी आवास तथा बस्ती विकास, भवन तथा सार्वजनिक निर्माण लगायत पूर्वाधार निर्माण कार्य व्यवस्थित र गुणस्तरीय रूपमा सञ्चालन गर्ने नीति लिईनेछ ।
२. आवासको हकलाई सुनिश्चित गर्न सुरक्षित तथा रोजगारीको समेत व्यवस्था हुन सक्ने स्थानमा जग्गा प्राप्त गरी सहूलियत आवास योजना कार्यान्वयन गरीनेछ । यसका लागि निजीक्षेत्र संग साझेदारी समेत गर्ने नीति लिईनेछ ।
३. एकिकृत शहरी तथा बस्ती विकास योजनाद्वारा निर्दिष्ट गरेका पूर्वाधारहरूको निर्माण कार्यका लागि संघीय सरकार, प्रदेश सरकार र साझेदारहरू सँगको सहकार्यलाई निरन्तरता दिइने छ ।
४. नेपाल राष्ट्रिय भवन संहिता २०६०, बस्ती विकास, शहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धी मापदण्ड २०७२, राष्ट्रिय भूउपयोग नीति-, भवन तथा योजना मापदण्ड २०५६ लगायतका राष्ट्रिय प्रादेशिक एवं स्थानीय भूमि व्यवस्थापन तथा भवन नियमन सम्बन्धी ऐन, मापदण्ड तथा निर्देशिकाहरूलाई कडाईका साथ लागु गरी सुरक्षित एवं व्यवस्थित निर्माण गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
५. गाउँपालिका क्षेत्र भित्र बस्ती संस्थागत सार्वजनिक तथा व्यापारिक भवनहरूमा पार्किङ्ग स्थलको अनिवार्य व्यवस्था गर्नु पर्ने नीति लिइने छ। आवासीय भवनमा "एक घर, एक बिरुवा" नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
६. भवन निर्माण अनुमति प्रकृत्यालाई प्रविधिमा आधारित तुल्याई सहजीकरण गरीनेछ। गाउँपालिका भित्र भू उपयोग नीति लागु गर्दै जाने नीति लाई निरन्तरता दिईनेछ ।
७. दीगो र पर्यावरण मैत्री विकास, हरियालीयुक्त बस्ती र सुरक्षित आवास भन्ने कार्यक्रमलाई आत्मसाथ गर्दै गाउँपालिका सदरमुकाम लगायत सबै वडामा रहेका आवासयोग्य स्थानहरूमा एकीकृत बस्ती विकासको कार्यक्रमलाई अघि बढाउँदै साना शहरको रूपमा

विकास गर्ने नीति लिईनेछ । यसरी वस्ती विकास गर्दै गर्दा जैविक विविधताको संरक्षण, जलवायु प्रणालीलाई सन्तुलित र प्राकृतिक स्रोतहरूको दीगो व्यवस्थापनका लागि स्थानीय समुदायलाई परिचालित गरीनेछ ।

८. गाउँपालिका र वडा कार्यालयका अत्याधुनिक, सेवाग्राहीमैत्री, अपाङ्गमैत्री प्रशासनीक भवन निर्माण गर्ने नीति लिईनेछ । आगामी आ.व.मा वडा कार्यालय नभएका र जीर्ण भएका वडाको अत्याधुनिक वडा कार्यालय भवन निर्माण गर्ने नीति लिदै कम्तिमा २ वटा वडा कार्यालयका अत्याधुनिक वडा कार्यालय भवन निर्माण गरीनेछ ।
९. खोला किनार, खोल्सी, पहाडको फेदी तथा सडकको मापदण्ड निर्धारण गरी भवन निर्माणको मापदण्ड तथा आचार संहिताको पूर्ण रूपमा कार्यान्वयन गरिएको छ । भवन मापदण्ड तथा आचारसंहिताको उलङ्घन गरेमा गाउँपालिकाबाट प्रदान गरीने सेवामा रोक लगाउने नीति लिईनेछ । आगामी आ.व. देखी घरनक्सा पास अनिवार्य गर्न विशेष व्यवस्था गर्ने नीति लिईनेछ ।
१०. "जनताको योजना, जनताकै साझेदारीमा" मागका आधारमा लाभान्वित समुदायको कम्तिमा ४० प्रतिशत साझेदारी रहने गरी विपद व्यवस्थापनमा समेत सहयोग पुग्ने गरी सामुदायीक भवनहरू निर्माणको नीति लिईने र सो को लागि पूर्वाधार साझेदारी कार्यक्रम संचालन गरीने नीति लिईनेछ ।
११. विरुवा गाउँपालिका भित्र हुने सभा, गोष्ठी, सेमीनार, तालिम लगायत कार्यको लागि बहुउपयोगी सुविधा सम्पन्न सभाहलको व्यवस्था गरीनेछ ।
१२. सामुदायिक भवन, पदमार्ग, सडक लगायत पूर्वाधार विकास र निर्माणमा व्याक्तिगत, जातिगत र सानो समूहगत लाभ भन्दा पनि समग्र सार्वजनिक लाभ र ठुलो क्षेत्र एवं समुदायको लाभलाई प्राथमिकतामा राखिनेछ ।

घ. उर्जा

१. सामुदायिक विद्युतीकरणलाई राष्ट्रिय विद्युत प्रशारणमा लाने नीति लिईनेछ । सो को लागि संघीय सरकार सँग विशेष पहल गरी ५ वर्ष भित्र गाउँपालिका भित्रका सबै वडाहरूलाई राष्ट्रिय विद्युत प्रशारण लाईनमा जोड्ने नीति लिईनेछ ।
२. विभिन्न स्थानहरूमा सुरक्षित सडक र उन्नत बस्तीको विकास गर्न सडक बत्ती जडानको नीति लिईनेछ । ५ वर्ष भित्र गाउँपालिका भित्रका कम्तीमा २५ प्रतिशत मुख्य सडकहरूमा सडक बत्तीको सुविधा पुर्याउने नीति लिईनेछ ।
३. गाउँपालिका भित्रका सामुदायिक विद्यालय, वडा कार्यालय एवं अन्य सरकारी कार्यालयहरूमा वैकल्पिक एवं नविकरणीय उर्जा प्रणाली जडान गर्ने नीति लिईनेछ ।

घर घरमा वायोग्यास र सुधारिएको चुलो जडान कार्यलाई प्राथमिकता दिने नीति लिईनेछ ।

ड. सञ्चार

१. गाउँपालिका भित्रका सबै बस्तीहरूमा सूचना तथा सञ्चार र प्रविधिको पहुँच पुर्याउने आवश्यक प्रबन्ध मिलाउनुका साथै सार्वजनिक निजी साझेदारी मोडलमा सामूदायिक रेडियो संचालन गर्ने नीति लिईनेछ ।

क. वन, वातावरण, जलवायु परिवर्तन तथा विपद् व्यवस्थापन

१. जलवायु परिवर्तनको प्रतिकूल प्रभावहरूलाई अनुकूलन गर्न गाउँपालिकाको क्षमता बढाउने साथै खाद्य उत्पादनलाई प्रतिकूल असर नपर्ने किसिमले जलवायु उत्थानशीलता वृद्धि गर्ने, न्यून हरित ग्यास उत्सर्जन गर्ने किसिमको विकास गर्न प्रेरित गर्ने र सो सम्बन्धी अनुभव आदान प्रदान गरी गाउँपालिकाको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने नीति लिईनेछ ।
२. पूर्वाधारका ठुला आयोजनाहरूको कार्यान्वयन गर्दा त्यस्ता आयोजनाहरूले वातावरणमा पर्ने असर न्यूनीकरणको लागि संक्षिप्त वातावरणिय अध्ययन (BES) प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) र वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) अध्ययन गर्ने नीति लिईनेछ ।
३. खाली जग्गामा वृक्षारोपण, हरियाली प्रवर्द्धन तथा वनको संरक्षण र हैसियतमा सुधार गरी जल, जमीन तथा वातावरणको संरक्षण र जीवीकोपार्जनको अवसरमा वृद्धि गर्ने नीति लिईनेछ ।
४. पोखरी संरक्षण, पहिरो तथा गल्छि नियन्त्रण, विकासका पूर्वाधारको संरक्षण र नदी नियन्त्रण गरी जल, जमिन तथा जलाधारको संरक्षण तथा उत्पादनमा वृद्धि गर्ने नीति लिईनेछ ।
५. विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा गरी सो अनुसार विपद् पूर्व तयारी, न्यूनीकरण, प्रतिकार्य र पुनर्स्थापनाको कार्यलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउने नीति लिईनेछ ।
६. ढुंगा गिट्टी बालुवा जस्ता नदीजन्य पदार्थ र अन्य प्राकृतिक श्रोतहरूको अनाधिकृत एवं अवैज्ञानिक दोहनलाई नियन्त्रण गर्ने नीति लिईनेछ ।
७. सार्वजनिक निजी साझेदारीमा निर्माण पूर्वाधार निर्माण गरी फोहोर मैला प्रशोधन केन्द्रलाई व्यावसायिक रूपमा संचालन गर्न नीतिगत तथा कानूनी व्यवस्था गरी फोहोर मैला संकलन, व्यवस्थापन र उपयोगको नीति लिइने छ ।
८. भुकम्पीय जोखिम न्यूनीकरणको लागि भुकम्प प्रतिरोधि भवन तथा संरचना निर्माण कार्यलाई प्राथमिकता दिइनेछ । विपद् जोखिम व्यवस्थापन कोषमा रकम अभिवृद्धि गर्दै प्रभावकारी श्रोत परिचालन गर्ने नीति लिईनेछ ।

९. गाउँपालिकाको विपद् जोखिम नक्साङ्कन गरी सोही आधारमा विशिष्ट प्रकृतिका विपद् जोखिम प्रतिकार्य तथा पुनर्उत्थान कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने नीति लिईनेछ । सम्वेदनशील जलाधार क्षेत्रका जमिनहरूको अतिक्रमण नियन्त्रण गर्ने नीति लिईनेछ ।
१०. विभिन्न स्रोतहरूको नक्साङ्कन (Resource Mapping) गरी स्रोतहरूलाई खेर जान नदिने र अधिकतम परिचालन तथा उपयोग गर्ने नीति लिईनेछ ।
११. सामूदायिक बन उपभोक्ता समितिहरूको अभिलेखिकरण गरी नियमानुसार करको दायरामा ल्याईने नीति लिईनेछ ।

५. सुशासन, सार्वजनिक सेवा तथा क्षमता विकास

क. क्षमता विकास सेवा प्रवाह र सुशासन

१. प्रभावकारी सेवा प्रवाह, पारदर्शिता, जवाफदेहिता तथा प्रशासनिक सुशासनको पूर्ण रूपमा अभ्यास गर्दै यस विरुवा गाउँपालिका र वडा कार्यालयबाट संचालन गरीने सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाईनेछ । गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना बनाई सबै कर्मचारीहरूलाई सेवाकालिन तथा क्षमता विकास तालिम उपलब्ध गराईनेछ । साथै विषयगत रूपमा आवश्यक तालिम, अभिमुखीकरण तथा अध्ययन भ्रमण जस्ता क्षमता विकास कार्यक्रमका लागि बजेट विनियोजन गरी प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने नीति लिईनेछ ।
२. सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक परीक्षण लगायतका सार्वजनिक उत्तरदायित्वका औजारहरू प्रयोग गरी जवाफदेही शासन प्रणालीको स्थापना गरीनेछ । सार्वजनिक सेवा प्रवाहको दीगो सुदृढीकरणका लागि संस्थागत स्वमूल्याङ्कन (LISA), लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण (GESI AUDIT) तथा वित्तीय जोखिम मूल्याङ्कन (FRA) कार्यलाई निरन्तरता दिँदै सो क्रममा निर्माण गरीएका कार्ययोजनाहरूको कार्यान्वयनमा जोड दिने नीति लिईनेछ ।
३. गाउँपालिका अन्तर्गत कार्यरत स्थायी, अस्थायी एवं करार सेवामा कार्यरत कर्मचारीहरूको सेवाको सुरक्षा एवं स्थायित्वका लागि कर्मचारी कल्याण कोषलाई निरन्तर बृद्धि गर्दै लगिनेछ । गाउँपालिकाको सेवा प्रवाह गुणस्तरलाई थप प्रभावकारी बनाउन तथा सो बारेमा समिक्षा गर्न कार्यपालिका, शाखा प्रमुख तथा वडा सचिव लगायत अन्य सरोकारवालाको सहभागितामा चौमासिक समिक्षा बैठक संचालन गरीनेछ ।
४. गाउँपालिकाको भौगोलिक अवस्थालाई मध्यनजर गर्दै पालिका तथा अन्य संघसंस्थासंगको समन्वयमा नागरिकता, घटना दर्ता, विभिन्न परिचयपत्र वितरण, योजना सम्झौता लगायतका विभिन्न कार्यक्रम संचालनका लागि वडागत रूपमा शिविर तथा

एकीकृत घुम्ती सेवा संचालन गरी नागरिकलाई सहज र सुलभ रूपमा सार्वजनिक सेवा पुर्याउने नीति लिईनेछ । सामाजिक सुरक्षाको विद्युतिय प्रणालीलाई थप प्रभावकारी बनाउन बायोमेट्रिक भेरिफिकेसनमा लैजाने संघीय सरकारको नीतिलाई कार्यान्वयन गर्दै राष्ट्रिय परिचयपत्र प्राप्तिकालागि सहजिकरण गर्न जिल्ला प्रशासन कार्यालयको समन्वयमा प्रत्येक वडामा राष्ट्रिय परिचय पत्र वितरण सम्बन्धी घुम्ती शिविर सञ्चालन नीति लिईनेछ ।

५. आम नागरिकको सुचनामा सहज पहुँच सिर्जना गर्न गाउँपालिकाका सम्पूर्ण सुचनाहरू वेभसाईटमा अद्यावधिक गरीनेछ। गाउँपालिका अन्तर्गतका सम्पूर्ण कार्यालयहरूमा नागरिक वडापत्रको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा जोड दिने नीति लिईनेछ ।
६. अन्य स्थानीय निकायहरूले गरेको नमुना विकासका मोडेलहरूको अध्ययन भ्रमण गरी सिकाई कार्यान्वयन गर्नका लागि अध्ययन भ्रमण तथा अनुसन्धानमूलक कार्य संचालनार्थ आवश्यक बजेट व्यवस्था गरीनेछ। कर्मचारीको काम गर्ने वातावरणमा उच्च मनोबल कायम गर्न उचित प्रोत्साहनको व्यवस्था गर्ने नीति लिईनेछ ।
७. गाउँपालिका लगायत अन्तर्गतका कार्यालयमा कर्मचारी दरबन्दी व्यावस्थापन गर्न भएको O & M Survey बमोजिम दरबन्दी मिलान तथा कर्मचारीको व्यवस्था गरी सेवा प्रवाहलाई थप प्रभावकारी बनाईनेछ ।
८. गाउँपालिकाबाट हुने सबै प्रकृतिका भुक्तानीलाई फेसलेस र पेपरलेस बनाई विद्युतीय प्रणाली मार्फत भुक्तानी दिने व्यवस्था मिलाउने नीतिलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
९. जनप्रतिनिधि, कर्मचारी, शिक्षक, विद्यार्थी एवं आम नागरिकको ज्ञानको दायरा विस्तार गर्न विरुवा गाउँपालिकाको प्रशासनिक भवनमा सुविधा सम्पन्न पालिका स्तरीय पुस्तकालयको स्थापना गर्ने नीति लिईनेछ ।
१०. विपद् व्यवस्थापन, उद्धार, शान्ती सुरक्षा र सेवा प्रवाहमा सहजीकरण गर्नको लागि पालिका प्रहरीको व्यवस्था गरी परिचालन गर्ने नीति लिइने छ ।
११. समग्र गाउँपालिकाको योजना निर्माण, बजेट तर्जुमा लगायतका पक्षहरूमा आवश्यक सल्लाह सुझाव लिने प्रयोजनको लागि विज्ञसमुह गठन गरी परामर्श लिने नीति लिइने छ ।
१२. सभाबाट हालसम्म निर्माण भएका ऐन कानूनहरूलाई संग्रहित गरी स्थानीय कानून संग्रह प्रकाशन गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
१३. गाउँपालिका भित्र रहेका स्रोत साधन, सेवा केन्द्र लगायत सम्पूर्ण नागरिकहरूको पेशा व्यवसाय, सामाजिक आर्थिक अवस्था, रोजगारीको अवस्था सहितका विवरणहरू समावेश गरी विद्युतीय स्थानीय तह पार्श्व चित्र (Digital LG Profile) तयार गरिएको छ। सो को निरन्तर अद्यावधिक गर्ने नीति लिईनेछ ।

१४. गाउँपालिका भित्रका नागरिकहरूको गुनासो तथा सेवा सम्बन्धी जिज्ञासा सुन्ने र सो को सम्बोधन अनलाईन प्रणाली कै माध्यमबाट गर्ने गरी नागरिक गुनासो सुनुवाई प्रणाली (Citizen Grievances Response App) तयार गरी लागु गरीनेछ ।
१५. आर्थिक तथा प्रशासनिक अनुशासन कायम गर्ने सम्बन्धमा बाँकीको बक्यौता, पेशकी, बेरुजु लगत विवरण अद्यावधिक गरी कडाईका साथ असुल उपर एवम् फछ्यौट गर्ने कार्य अगाडि बढाईनेछ ।
१६. प्रत्येक महिनाको आय/ व्ययको मास्केवारी गाउँपालिका तथा वडा कार्यालयको सूचनापाटी तथा वेवसाइटमा प्रकाशित गर्ने नीति लाई निरन्तरता दिईनेछ ।
१७. गाउँपालिका कार्यालयको मानव संशाधन पर्याप्त नभएको क्षेत्रमा सम्बन्धित विषयका विज्ञहरूलाई सहजकर्ता वा विशेषज्ञको रूपमा प्रयोग गर्ने नीति अवलम्बन गरीनेछ ।
१८. जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूको सीप तथा क्षमता अभिवृद्धिको लागि आवश्यक तालिम, गोष्ठी तथा अध्ययन अवलोकन भ्रमण कार्यक्रमलाई परिणाममुखी बनाईनेछ ।
१९. गाउँपालिकाबाट प्रवाह हुने सम्पूर्ण सेवा र विकास निर्माणमा हुनसक्ने भ्रष्टाचार, अपारदर्शिता तथा ढिलासुस्तीमा शुन्य सहनशीलताको नीति अख्तियार गरीनेछ । सो कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन प्रत्येक वडा कार्यालय र सार्वजनिक स्थानहरूमा गाउँपालिकाको तर्फबाट सुझाव पेटिकाहरू राखिनेछ ।
२०. गाउँपालिकाबाट प्रवाह हुने योजना, लेखा, नक्सापास, राजश्व लगायत सबै सेवाहरूमा सफ्टवेयर निर्माण गरी कागजविहीन प्रणाली बनाउन विद्युतीय प्रणालीलाई जोड दिईनेछ ।
२१. गाउँपालिकाको काम कारबाहीलाई व्यवस्थित, पारदर्शी तथा सम्पूर्ण नागरिक समक्ष पुर्याउन “हाम्रो विरुवा” नामक मोबाइल एप्स निर्माण गरी वडा पत्रहरू, सूचनाहरू र गाउँपालिका प्रोफाईल आदिको जानकारी प्रदान गर्ने साथै फ्रि वाईफाई जोन बनाउने- नीतिलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
२२. प्रशासन संयन्त्रको उत्प्रेरणा प्रवर्द्धनका लागि संघ र प्रदेश सरकारले उपलब्ध गराउने सेवा र सुविधाको परिपुरकका रूपमा खाजा भत्ता, पर्यटन भ्रमण काज जस्ता अन्य सेवा सुविधा प्रदान गर्ने नीति लिइने छ ।
२३. गाउँपालिकाको सुरक्षालाई चुस्तदुरुस्त एवम् प्रभावकारी बनाउन वडाका विभिन्न ठाउँ, पर्यटकीय स्थल तथा सुरक्षा संवेदनशील क्षेत्रहरूमा सि.सि.टि.भि. क्यामेरा जडान गर्ने नीति लिईनेछ ।
२४. आधारभुत वस्तु तथा सेवाको सहज आपूर्ति र गुणस्तर कायम गर्न नियमित रूपमा बजार अनुगमन गर्ने र यस्तो अनुगमनमा उपभोक्ताहरूलाई समेत संलग्न गराइनेछ ।

२५. गाउँपालिका भित्रका सार्वजनिक तथा सरकारी जग्गाहरूको मिहिन ढंगले खोज तथा अध्ययन गरी अभिलेख राखी त्यस्ता जग्गाहरूको संरक्षण गर्ने नीति लिईनेछ ।
२६. सार्वजनिक खर्चलाई वैज्ञानिक, अनुमान योग्य र नतिजामुखि तुल्याउन मध्यमकालिन खर्च संरचना (MTEF) पद्धति प्रयोग गर्ने नीति लिईनेछ ।
२७. संघीय सरकार, प्रदेश सरकार र अन्य स्थानीय तहहरूसँग आपसी सहकार्य र समन्वयको लागि अन्तर सरकार समन्वय तथा सहकार्य नीति तर्जुमा गरीनेछ ।
२८. पालिका क्षेत्रभित्र रहेका कार्यरत शिक्षक तथा कर्मचारीहरूलाई पेशागत दक्षता अभिवृद्धि गरी संस्थाको आवश्यकता र दक्षताको आधारमा आन्तरिक रूपमा चक्रिय सुरुवा प्रणाली लागु गरी कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ ।

ख. सूचना तथा संचार प्रविधि:

१. गाउँपालिकाको जनसांख्यिक, प्राकृतिक, आर्थिक, समाजिक, सांस्कृतिक, भौतिक पूर्वाधार, रोजगारीको अवस्था, कुल ग्राहस्थ उत्पादन, प्रतिव्यक्ति आय, मानव विकास तथा लैङ्गिक सशक्तीकरण सूचकाङ्क, सार्वजनिक सम्पत्ति, सामुदायिक भवन, सडक, पसल, व्यवसायको विवरण सहितको तथ्याङ्क अभिलेख संकलन गरी डिजिटल भिलेज प्रोफाइल तयार गरीएकोमा सोको निरन्तर अद्यावधिक गर्ने तथा प्रभावकारी प्रयोग गर्ने नीति लिईनेछ ।
२. सेवा प्रवाहलाई अझ चुस्त, दुरुस्त र पारदर्शी बनाउन ८ वटै वडा कार्यालयहरूमा डिजिटल नागरिक वडापत्रको व्यवस्था गर्ने नीति लिईनेछ ।
३. मोबाइल टेलिफोन नेटवर्कमा सुधार गर्न टेलिफोन टावर स्थापनाका लागि सेवा प्रदायकसँग समन्वय गरी गुणस्तर विकास गरीनेछ । दूरसंचार प्रणालीलाई सबै वडामा सर्वसुलभ बनाउन पहल गरीनेछ । ICT प्रणालीलाई आधुनिकतम उपकरण उपयोग गरी प्रत्येक नागरिकलाई शुसूचित गरीनेछ ।
४. सूचना माग्ने र पाउने आम नागरिकको नैसर्गिक अधिकार भएकोले सोको प्रत्याभूति गर्न गाउँपालिकाले आफ्ना गतिविधिहरूलाई विभिन्न माध्यमबाट सहज र सर्वसुलभ रूपमा प्राप्त गर्ने सक्ने गरी सार्वजनिक गर्ने, वेवसाईट का साथै सोसल मिडियाहरू मार्फत सूचना प्रवाहको व्यवस्था मिलाईनेछ । स्थानीय पत्रिका, एफएम रेडियो, केवल र टेलिभिजन मार्फत गाउँपालिकाका गतिविधिहरू आवश्यकता अनुसार प्रकाशन र प्रसारण गरीनेछ । साथै आगामी आर्थिक वर्ष देखि गाउँपालिकाले त्रैमासिक रूपमा आफ्नै एक सूचना पत्र प्रकाशित गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
५. सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउनको लागि सबै वडामा रहेका अनलाईन प्रणालीलाई अझ भरपर्दो, गुणस्तरीय र विश्वसनीय बनाइनेछ ।

६. गाउँपालिकाले लिने विभिन्न दस्तुर तथा करहरू पेमेन्ट गेटवे मार्फत भुक्तानीको व्यवस्था मिलाईनेछ । कर्मचारीहरूको ई-हाजिरी व्यवस्थापन प्रणाली प्रयोग गरी मुल्याङ्कन गर्ने विधिलाई अझ व्यवस्थित गरीनेछ ।
७. विरूवा गाउँपालिका कार्यालय र यस अन्तर्गतका वडा कार्यालय, स्वास्थ्य संस्थाका कर्मचारीहरूलाई सूचना तथा संचार प्रविधि सम्बन्धि नविनतम् ज्ञान र सीप विकासको लागि सो सम्बन्धी तालिमको व्यवस्था गर्ने नीति लिईनेछ ।
८. डाटा सुरक्षा तथा साईवर सुरक्षाको व्यवस्था मिलाई कुनैपनी किसिमको साईवर हमला हुनबाट बचाइनेछ । आफ्नै माइक्रो लेभल डाटा सेन्टरको व्यवस्थापनका साथै गभर्मेन्ट क्लाउड बाट सबै ICT सिस्टमहरू संचालन गर्ने नीति लिईनेछ ।
९. पत्रकार महासंघको सहकार्यमा स्थानीय सञ्चार गृहको स्थापना गर्दै संचार सस्था र गाउँपालिकाको सहकार्यमा जनहितकारी सूचनाहरू सम्प्रेषण गर्ने, गाउँपालिकाका निर्णय तथा सूचनाहरूमा सञ्चार संस्थाहरूको पहुँच बढाई खुल्ला सरकारको नीति लिइने छ ।
१०. विज्ञापन तथा सूचनामा स्थानीय संचार संस्थाहरूलाई प्राथमिकता दिइनेछ । नागरिकहरूको सूचनाको हकको सम्मान गर्दै गाउँपालिकालाई सूचनामैत्रि बनाइनेछ ।

ग. न्याय, कानून तथा मानव अधिकार

१. न्यायिक समिति मार्फत संविधानले दिएको क्षेत्रधिकार भित्र रहि न्यायिक मेलमिलाप र निरूपण गरीनेछ । मेलमिलाप कर्ताको छनोट र तिनिहरूको क्षमता विकास गरी समुदायस्तरमा मेलमिलाप तथा विवाद रहित समाज निर्माण गर्ने नीति लिईनेछ । न्यायिक समितिलाई तालिम तथा मेलमिलाप कर्ताकोलागि मेलमिलाप र न्यायिक निरूपण सम्बन्धि तालिम तथा क्षमता विकासको व्यवस्था मिलाईने छ ।
२. न्यायिक समितिको अधिकार क्षेत्र भित्रका विवादहरूको शीघ्र निरूपण गरी प्रभावकारी न्याय सम्पादन गर्न आवश्यक नीति तथा कानूनहरूको प्रबन्ध मिलाईनेछ ।
३. न्यायिक समितिका पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूको विषयगत ज्ञान र क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गरीनेछ । प्रदेश सरकार सँगको साझेदारीमा अधिकृतस्तरको न्यायीक सहजकर्ताको व्यवस्था गर्ने नीति लिईनेछ ।
४. मानव अधिकारको सम्मान, संरक्षण, सम्बर्द्धन र प्रवर्द्धनका लागि आवश्यक नीति तथा कानून तर्जुमा गरी प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रमहरू संचालन गरीनेछ ।
५. न्याय सम्पादनको कार्यलाई थप व्यवस्थित गर्न यस सम्बन्धी सम्पूर्ण प्रक्रियालाई डिजिटल जस्टिस सिस्टम तयार गरी लागु गरीनेछ ।

६. राजस्व तथा आन्तरिक श्रोत परिचालन

१. आन्तरिक आय व्यवस्थापन, प्राकृतिक स्रोत बिक्री सम्बन्धी ऐन तथा नियमावली समयानुकूल परिमार्जन गरी राजस्व परिचालनलाई थप व्यवस्थित तुल्याइनेछ ।
२. आन्तरिक आयका स्रोतहरूको सम्भाव्यता अध्ययन, राजस्व बाँडफाँड, अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण, तथा गैससको स्रोत परिचालनको लागि स्थानीय सरोकारवाला, प्रदेश सरकार र नेपाल सरकारका निकाय तथा गैसस र विकास साझेदार संग परामर्श, समन्वय र साझेदारी गर्ने नीति लिईनेछ ।
३. करको दर सम्भव भएसम्म न्यूनतम गर्दै करको दायरा विस्तार गर्ने नीति लिइने छ । प्रगतिशिल कर प्रणाली अवलम्बन गरी नागरिकहरू बिच रहेको असमानता न्यूनीकरण गर्दै लगिनेछ । सोको लागि गाउँपालिकाको आन्तरिक राजस्व अभिवृद्धिका लागि करका नयाँ सम्भाव्य क्षेत्रहरू पहिचान गर्ने नीति लिईनेछ ।
४. वडा कार्यालयहरूसँग समन्वय गरी घरवहाल करमा रहेको चुहावट नियन्त्रण गर्न घरधनी र वहालमा रहनेहरूको अभिलेख अध्यावधिक राखे प्रणाली विकास गर्ने नीति लिईनेछ ।
५. चालु आ.व. मा तयार भएको राजस्व सुधार योजनाले दिएका सुझावहरू कार्यान्वयन गर्न आवश्यक व्यवस्था सँगै करका दायरा विस्तार गरी पालिकाको आन्तरिक आम्दानीमा गुणात्मक वृद्धि गर्ने नीति लिईनेछ ।
६. करदाताहरूको अभिलेख व्यवस्थापन सुदृढ गर्दै उत्कृष्ट करदाताहरूलाई पुरस्कृत तथा सम्मान गर्ने नीति लिइने छ । कर प्रशासनलाई सूचना प्रविधिमैत्री एवं करदातामैत्री तुल्याउदै लगिनेछ ।
७. करदाताको कर लगतलाई व्यवस्थित, पारदर्शी र प्रभावकारी रूपमा उपयोग गर्न, करदातालाई कर सम्बन्धी सूचना प्रवाह गर्न डिजीटल कर प्रणाली लागु गर्ने नीति लिईनेछ ।

धन्यवाद ।

जय विरुवा गाउँपालिका ।

सूर्य बहादुर कुँवर

अध्यक्ष

विरुवा गाउँपालिका, स्याङ्जा

मिति: २०८१।०३।०७